

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Fakulta
tělesné kultury

**PŘÍNOSY PŘÍRODNÍHO PROSTŘEDÍ V PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVĚ:
LESNÍ ŠKOLKY V MĚSTSKÉ KRAJINĚ OLOMOUCKA.**

Bakalářská práce

Autor: Tomáš Bahounek

Studijní program: Rekreatologie – pedagogika volného času

Vedoucí práce: Mgr. Rudolf Rozsypal

Olomouc 2025

Bibliografická identifikace

Jméno autora: Tomáš Bahounek

Název práce: Přínosy přírodního prostředí v předškolní výchově: Lesní školky v městské krajině Olomoucka.

Vedoucí práce: Mgr. Rudolf Rozsypal

Pracoviště: Katedra rekreologie

Rok obhajoby: 2025

Abstrakt:

Bakalářská práce se zabývá přínosy přírodního prostředí lesních školek pro rozvoj dětí v předškolním věku. Cílem práce bylo definovat aspekty, jak tento přístup ovlivňuje socializaci, samostatnost, odolnost a celkové vnímání okolní přírody u dětí. V teoretické části jsou vymezeny základní pedagogické pojmy a popsány prvky lesní výchovy. Empirická část vychází z kvalitativního výzkumu provedeného formou focus group, během něž rodiče a pedagogové sdíleli své zkušenosti, názory a postřehy. Analýza se opírala o metodu otevřeného kódování, což umožnilo identifikaci klíčových témat, jakými jsou samostatnost, vztahy v kolektivu, vyšší odolnost, vnímání přírody, ale také logistika a vyšší organizační zátěž pro rodiče. Z výsledků vyplývá, jak tento přístup přispívá k celostnímu rozvoji dětí, jak ovlivňuje jejich vnímání sebe samých, jejich kreativity, stejně jako jejich vztahu k okolnímu prostředí. Lesní školky tak představují alternativu ke standardnímu předškolnímu vzdělávání, která má své unikátní přínosy, ale také vyšší organizační a logistickou náročnost.

Klíčová slova:

lesní školka, pedagogika, tradiční pedagogika, moderní pedagogika, alternativní pedagogika

Souhlasím s půjčováním práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author: Tomáš Bahounek

Title: The benefits of the natural environment in preschool education: Forest kindergartens in the urban landscape of Olomouc.

Supervisor: Mgr. Rudolf Rozsypal

Department: Department of Recreation and Leisure Studies

Year: 2025

Abstract:

This bachelor thesis deals with the benefits of the natural environment of forest kindergartens for the development of preschool children. The aim of the thesis was to highlight aspects of how this approach influences socialisation, independence, resilience and the overall perception of the surrounding nature in children. The theoretical part defines basic pedagogical concepts and describes the elements of forest education. The empirical part is based on qualitative research conducted in the form of a focus group, during which parents and educators shared their experiences, opinions, and observations. The analysis was based on the open coding method, which made it possible to identify key themes such as independence, relationships within the group, greater resilience, perception of nature, but also logistics and a greater organisational burden on parents. The results show how this approach contributes to the holistic development of children, how it influences their perception of themselves, their creativity, as well as their relationship with the surrounding environment. Forest kindergartens thus represent an alternative to standard preschool education, which has its unique benefits, but also higher organisational and logistical demands.

Keywords:

forest kindergarten, pedagogy, traditional pedagogy, modern pedagogy, alternative pedagogy

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracoval samostatně pod vedením Mgr. Rudolfa Rozsypala, uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a dodržoval zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 20. června 2025

.....

Předem bych chtěl poděkovat mojí rodině, která mě po čas celého studia podporovala, dále mé partnerce, která tolerovala všechny mé výkyvy a dysbalance a také mým blízkým přátelům za pomoc a podporu. Také si vážím a děkuji mému vedoucímu za cenné rady a všem účastníkům mého výzkumu.

OBSAH

Obsah	7
1 Úvod	9
2 Přehled poznatků.....	11
2.1 Pedagogika	11
2.2 Tradiční pedagogika	11
2.3 Moderní pedagogika	12
2.4 Alternativní pedagogika	12
2.5 Lesní školky a lesní klub	12
2.5.1 Z přírody do města: Jak se změnilo dětství	14
2.5.2 Přístupy k výchově v přírodě	16
2.6 Lesní mateřská škola Bažinka a lesní dětský klub Větvík	21
3 Cíle.....	22
3.1 Hlavní cíl	22
Výzkumné otázky.....	22
4 Metodika	23
4.1 Metoda focus group.....	23
4.2 Charakteristika účastníků.....	24
4.3 Metody sběru dat	25
4.4 Zpracování dat	27
5 Výsledky.....	28
5.1 Rozbor a interpretace zaznamenaných kódů	30
5.1.1 Popis výchovy.....	30
5.1.2 Popis sociálních vazeb.....	32
5.1.3 Zjevné aspekty	34
6 Diskuse	36
7 Závěry	37
8 Souhrn	38
9 Summary	39
10 Referenční seznam	40
10.1 Přílohy	43

1 ÚVOD

V posledních desetiletích se lesní školky staly populární alternativou ke standardním předškolním vzdělávacím institucím. Lesní pedagogika, která je založena na přímém kontaktu dětí s přírodou, podporuje jejich psychický i fyzický vývoj. Jak zdůraznil Johann Heinrich Pestalozzi (1903) Příroda je nejlepším učitelem.

Dítě se v přírodě učí nejen poznávat svět, ale i rozumět sobě samému. Stromy nejsou jen látkou k poznání, ale i učitelé trpělivosti, větru nasloucháme nejen ušima, ale i srdcem. Učení venku není jen o informacích, ale o prožitku, který zakoření hlouběji než jakýkoli řádek v učebnici. Všechny zázraky, které zasáhnou naši duši se nacházejí povětšinou v přírodě. Do údivu jsme přivedeni z divů tam venku. Žádný tvor snad nechce žít mezi čtyřmi neprostupnými stěnami oddělen od života, který je nám nejvíce přirozený.

Podle mnoha odborníků má čím dál více dětí psychické problémy. Možná za to může nadměrné používání technologií a digitální sociální blízkost, která nám sice umožňuje být neustále ve spojení, ale zároveň nás ochuzuje o skutečné mezilidské vztahy, fyzický kontakt a hlubší emocionální propojení. Děti tak často zažívají pocit osamělosti i v prostředí, které je zdánlivě plné sociálních interakcí, a chybí jim přirozené podněty, které by podporovaly jejich duševní pohodu a zdravý vývoj. Příroda však nabízí protiklad k tomuto odcizení – poskytuje prostor pro svobodný pohyb, smyslové vnímání a autentické prožitky. Pobyt venku pomáhá dětem regulovat emoce, rozvíjet kreativitu a budovat vnitřní klid. Stromy, voda, vítr či zpěv ptáků nejsou jen kulisou, ale aktivně podporují duševní pohodu a zdravý vývoj. Čas strávený v přírodě tak není jen prevencí proti negativním dopadům digitální doby, ale přirozenou cestou k harmonii a skutečnému štěstí dítěte. Příroda je nekonečným zdrojem vzdělávání, stačí jen otevřít oči a srdce (Mason, 2011).

Chtěl bych touto bakalářkou nastínit, jaké výhody tedy plynou z přírodní výchovy i když je blízko města, a poukázat tak jemně, co město jako takové nemůže dítěti pro rozvoj dát nebo tolik zprostředkovat. Věřím, že čím více se o nějakém tématu budeme bavit, tím více se to lidem bude dostávat do povědomí a také se o to více lidí bude zajímat. Poté se téma přesune více do prostoru zájmu, což je podle mě vhodné, pokud se jedná o děti. Kolektivní vědomí se také neustále mění podle vnímání lidí. Indiáni říkají, že se lidstvo bude vyvíjet podle toho, kam se dívá většina. A změny se projevují tak, že se k danému názoru přidává více a více lidí až se nakonec stane běžnou součástí fungování. Jak se často povídá, děti jsou naše budoucnost a jak je vychováme, tak s tím budou dál nakládat. Proto i když už se o přírodní výchově více povídá, stále je menší množství lidí, kteří to vnímají jako důležitou součást vývoje dítěte.

V teoretické části práce se budu zabývat přínosy lesních školek v městském prostředí. Plošně a z různých zdrojů vynesu na povrch poznatky od různých autorů, kteří se spojením dětí a přírodou

zabývají a zkusím tak poukázat na důležitost přírody jako významný prvek pro děti. Zaměřím se na jejich vliv, na důležitost hry pro celkový rozvoj dítěte, psychickou pohodu, pohybovou aktivitu i vztah k přírodě. Městské prostředí a přírodní prostředí nabízejí odlišné podmínky pro vzdělávání a výchovu. Dotknu se skrz citované autory i tohoto přístupu. Bakalářská práce se zaměřuje na přínosy přírodního prostředí v lesních mateřských školkách v Olomouckém kraji. Cílem bylo definovat tento přínos a poukázat na omezení, se kterými se tento přístup střetává, jak tento přístup vnímají rodiče a jak ovlivňuje jejich děti.

V praktické části bakalářské práce se zaměřím na zkoumání přínosů přírodního prostředí lesních školek očima rodičů, kteří mají s tímto typem výchovy přímou zkušenost.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

Tato kapitola se věnuje teoretickému rámci problematiky přínosů přírodního prostředí v kontextu lesních mateřských škol. Cílem je zasadit zkoumané téma do širšího kontextu vývoje pedagogických směrů, popsat význam kontaktu s přírodou pro vývoj dítěte a poukázat na širší spektrum přínosů, které přináší alternativní předškolní vzdělávání.

2.1 Pedagogika

Pedagogika je společenská věda, která se zabývá výchovou, vzděláváním a učením člověka v různých fázích jeho života. Zkoumá procesy, cíle, prostředky a podmínky výchovy a vzdělávání, a zároveň navrhuje efektivní metody, jak tyto procesy řídit a zlepšovat. Jedná se o multidisciplinární obor. Výraz „pedagogika“ se začal používat pro označení vědecké disciplíny teprve ve 20. století. Dříve, například Jan Amos Komenský, používal pro tuto oblast označení „didaktika“ (Vacek, Kraus & Janiš, 2004). Podle Průchy (2005) je pedagogika vědní obor, který se zabývá vším, co ovlivňuje výchovné a vzdělávací prostředí – tedy podmínkami, průběhem a výsledky výchovně-vzdělávacích procesů.

Pedagogika se začala vyvíjet jako samostatná věda postupně — od filozofických úvah ve starověku přes středověké církevní vlivy až po systematické teorie v novověku. Významným krokem byl Jan Amos Komenský, který dal pedagogice vědecký základ. V 19. století se pedagogika začala formovat jako samostatná věda s vlastním předmětem, metodami a institucemi. Dnes je pedagogika interdisciplinární obor, který zkoumá výchovu a vzdělávání z různých úhlů, například psychologického, sociologického i didaktického (Skalková, 2007).

2.2 Tradiční pedagogika

Tradiční pedagogika se soustředila na přesné definování ideálu vzdělaného člověka a na jasné určení cílů, kterých by měla výchova a vzdělávání dosáhnout (Průcha, 2015). Klasická pedagogika neboli tradiční školství se vyznačuje výukou realizovanou podle předem stanovených pravidel, vzorců a standardizovaných osnov. Důraz je kladen především na předávání vědomostí, přičemž výukový proces často probíhá pod tlakem, za využití metod odměn a trestů. Vzdělávací obsah bývá předkládán odděleně, bez větších vazeb na jiné obory nebo reálné životní situace. Role učitele je zpravidla autoritativní a vztah mezi ním a žákem je postaven na očekávané poslušnosti ze strany dítěte (Nováčková, 2008).

2.3 Moderní pedagogika

Moderní pedagogika nestranně popisuje a je zaměřena na ukázky funkcí vzdělávacích mechanismů, zdůrazňuje vědeckou deskripci, analýzu a vysvětlení problémů výchovné reality (Průcha, 2009).

2.4 Alternativní pedagogika

Výraz alternativní škola či alternativní vzdělávání má více významů a bývá často používán jako synonymum k pojmům netradiční, volná, svobodná, otevřená nebo nezávislá škola (Průcha, 2012).

Alternativní pedagogiky vznikly jako reakce na nespokojenost s tehdejšími tradičním školstvím, které bylo v 19. století často kritizováno (Bečvářová, 2010). Tato kritika vedla ve 20. století ke vzniku reformního pedagogického hnutí, které stálo u zrodu mnoha nových, alternativních škol.

Za alternativní školy jsou označovány ty, které se nějakým způsobem odchyľují od tradičně přijímaného standardu. Vzdělávání v těchto institucích se soustředí na komplexní rozvoj osobnosti dítěte. Zohledňují se individuální psychologické charakteristiky každého žáka a je kladen důraz na podporu individuality spíše než na přizpůsobení se kolektivu. Ve výuce se často uplatňují netradiční nebo inovativní vzdělávací přístupy (Rýdl, 2003).

Alternativní školství označuje zvláštní typ škol, které vyučují žáky jinak než tradiční školy. Jejich cílem je pomoci nejen žákům s určitými výchovně vzdělávacími potřebami, ale i těm, kteří se chtějí vzdělávat odlišným způsobem. Dávají také příležitost žákům, kteří by v klasickém školství nebyli úspěšní (Pospíšilová, 2013).

2.5 Lesní školky a lesní klub

Lesní školky

V České republice se první lesní školky začaly objevovat na počátku 21. století jako alternativní forma předškolního vzdělávání, která reagovala na rostoucí poptávku rodičů po vzdělávacích metodách založených na přímém kontaktu s přírodou.

Lesní školkou se rozumí určitý typ eko školky. Což znamená že vede děti cestou k přírodě a životnímu prostředí. Hlavním znakem lesních školek je, že výchova probíhá venku, a to téměř za každého počasí. Zásadní otázkou je vybavení pro pobyt venku a také nižší zřizovací a provozní náklady (Vošahlíková, 2010).

České změny ve vzdělávání probíhají paralelně s těmi světovými, tedy udá se ve světě výrazná přeměna ve školství a výuce dítěte, s nějakým odstupem změna dorazí i k nám do Česka. To platí zejména pro vývoj nových směrů vzdělávání. Jedním z faktorů, o kterých se v této práci budeme bavit jsou změny společenské a pedagogické povahy. Jde o nespokojenost ze strany rodičů, učitelů, pedagogů, teoretiků, popřípadě i politiků. A to proto, že školský systém nesplňuje jejich představy o optimálním vzdělávání mladé generace. Tato nespokojenost je a byla i v průběhu minulého století tak obrovská, že to zapříčinilo reformní hnutí a začali vznikat alternativní směry vzdělávání (Průcha, 2012).

Mezi hlavní společenské a pedagogické změny, které vedly ke vzniku reformních hnutí a alternativních směrů vzdělávání, patřily zejména tyto faktory: Tradiční školství bylo dlouho založeno na autoritativním přístupu, kde učitel představoval hlavní zdroj vědomostí a žáci měli především poslouchat a memorovat. Reformní hnutí se snažilo o větší důraz na individuální přístup, svobodné myšlení a aktivní zapojení dítěte do vzdělávacího procesu. Alternativní pedagogické směry zdůrazňovaly nejen intelektuální, ale i emocionální, sociální a fyzický rozvoj dítěte. Představitelé směrů jako je například Montessori, Waldorf, Dalton nebo Jenské školy usilovali o to, aby vzdělávání reflektovalo přirozené potřeby a zájmy dětí. Jenže s rozvojem průmyslu a růstem měst se měnila i role školy. Stále více dětí trávilo čas v uzavřených prostorách, což vedlo k volání po návratu k přirozenějším formám učení, například v přírodním prostředí.

Požadavky na větší dostupnost a inkluzivitu škol vedly k novým přístupům, které zohledňovaly individuální schopnosti dětí. Podporovaly rovné příležitosti a rozvoj kreativity místo pouhého drilu. Vytvářeli se alternativy dříve nevídané. Byl tu i vliv psychologických postojů a myšlenek pedagogických psychologů, jako byl Jean Piaget, John Dewey nebo Lev Vygotskij, kteří přinesli nové poznatky o tom, jak se děti učí. To vedlo k přesunu od pasivního přijímání informací k aktivnímu, zkušenostnímu a kooperativnímu učení. Pokud se dítě neučí poznávat přírodu přímo skrze vlastní zážitek, vzniká mezi ním a světem kolem něj odstup, který může mít negativní dopad na jeho vývoj i vztah k životnímu prostředí.

Dále se s rostoucím zájmem o ekologii začaly objevovat školy s environmentálním zaměřením, například lesní školky, kde děti tráví většinu času venku a učí se prostřednictvím přímého kontaktu s přírodou. Objevuje se výchova k odpovědnosti za ochranu přírody. V rámci eko výchovy se probírají témata jako udržitelnost, recyklace, změna klimatu a šetrné nakládání s přírodními zdroji. Tento přístup má za cíl posílit povědomí dětí o ekologických problémech a podpořit jejich zodpovědnost vůči životnímu prostředí (Pivarč, 2024). Na druhou stranu došlo v posledních desetiletích k zásadní změně životního stylu lidí – těžiště jejich života se přesunulo z přírodního venkovního prostředí do interiérů. S tím souvisí i soustředění ekonomického i kulturního dění do měst, zatímco venkov zůstává na okraji zájmu. Člověk je dnes obklopen převážně umělými materiály a městské prostředí je zahlceno podněty,

kteřé však často neposkytují prostor pro tvořivou hru. I proto u některých jedinců roste zájem a nutnost předávat informace zaměřené na zdraví přírody.

Děti vyrůstající ve městě tak bývají málo inspirovány ke spontánní aktivitě a pohyb venku se pro ně stává spíše výjimkou než běžnou součástí dne. Problémem městského prostředí je omezený přístup k volné přírodě i nedostatek vhodných venkovních prostor pro dětské aktivity. Výsledkem je, že děti tráví většinu svého volného času uvnitř, v poměrně chudém a jednotvárném prostředí (Strejčková, 2005).

Lesní klub

Lesní klub je typ předškolního zařízení, které není oficiálně registrováno jako škola ani školské zařízení, a proto nedostává pravidelné finanční příspěvky od státu. Děti zde také nemohou splnit povinnou předškolní docházku. Většinou jde o neziskový projekt s dlouhodobým zaměřením, který vzniká z iniciativy místní komunity a je přizpůsoben jejím možnostem, podmínkám i konkrétním potřebám dané oblasti. Tyto kluby se zavazují k tomu, že budou prosazovat a chránit hodnoty vzdělávání v přírodním prostředí. Na rozdíl od lesních mateřských škol nejsou lesní kluby svázány tak přísnými formálními pravidly („Co je lesní klub,“ n.d.).

2.5.1 Z přírody do města: Jak se změnilo dětství

Velice zjednodušeně od přirozenosti z toho, co nám bylo dané k tomu, co jsme přetvořili k obrazu svému. Během dlouhého historického období člověka, kdy na začátku muži byli lovci a ženy sběračky, se u dětí projevovala hra přirozeně s tím, co běžně dělali v tlupě. V životě dětí hra splývala s učením se způsobům obživy a kultuře společnosti. I díky tomu, že byly děti téměř neustále v okolí a blízkosti dospělých a měli tak možnost sledovat a učit se pozorováním. Zároveň se mohli učit ze samotného prostředí a nové objevy jim způsobovali radost z objevování. Vznikala tak dětská kultura jejich kmene (Danišová & Daniš, 2020). Tím se autoři lehce opírají o to, že přírodní prostředí mělo svou neocenitelnou váhu a také, že město neposkytuje takové podmínky pro vývoj a učení jaké obsahuje příroda. V městském prostředí by se taková dětská kultura budovala hůře a možnosti jejich růstu jsou dnes dost ohraničené různými omezeními jejich okolí. K zániku dětské kultury přispívají nepochybně i klasické školy svým způsobem fungování. Jelikož podle Průchy (2009) klasické školy někdy nedokážou reagovat na individuální potřeby žáků, a tím je omezují.

Během historie člověka si lidská rasa vytvořila různé kulturní způsoby života a podle toho i vztah k dětem a způsob jejich vnímání (Danišová & Daniš, 2020).

Později v období rozšíření zemědělství se mohly děti stále učit pozorováním, jelikož byly v určité míře zapojovány do zemědělských prací také. Až s příchodem industrializace a nástupem školství se tak

nějak všechno začalo separovat. Dospělí odešly do práce, kam děti nesměly, ve školách starší od mladších, popřípadě kluci od dívek. Přitom od počátku věků se nám jeví fakt, že lépe se něco tvoří společnými silami ne odděleně (Danišová & Daniš, 2020).

K tomu se samozřejmě pojí otázka, jaké dětství by si vybrali děti. V knize Svobodná hra od Danišových (2020) je psáno, že když se děti vlivem různých událostí, zejména válečných, dostaly do osady indiánů jako zajatci a museli v osadě žít nějakou dobu. Šžily se s přírodním fungováním, jaký indiánský život nabízí a už se většinou nechtěli vrátit do prostředí života ve městě.

Jak o tom později napsal Benjamin Franklin: "I když jsme indiánské dítě vychovali mezi námi, naučili jsme ho náš jazyk a naše zvyky, přesto když se dostane mezi své bližní...žádným přemlouváním už se k nám nevrátí. Když ale bílé lidi jedno jaké pohlaví v dětství zajmou indiáni a oni mezi nimi nějakou dobu žijí a pak je vykoupí jejich přátelé a zahrnou je vši představitelnou něhou, aby zůstali mezi Angličany, přesto jsou za krátký čas zhnuseni naším způsobem života, všemi slastmi a strastmi, které ho doprovází, a chopí se první dobré příležitosti, aby utekli zpátky do lesů, odkud už je nikdo nikdy nedostane" (Danišová & Daniš, 2020, p. 46).

Tohle je samozřejmě text z období 18. století, ale jak jde čas, ukazuje se, že přírodní aspekt a hra jsou v dětství dvě nejpodstatnější proměnné pro jejich pozitivní vývoj. Při srovnání dětské hry a školy Danišová a Daniš (2020) píše, že děti ve hře nevypadají jako děti ve škole. Je vidět, že si to užívají a hodně se smějí. Hra je pro děti v předškolním věku přirozenou a důležitou součástí každodenního života. Při ní aktivně zapojují všechny smysly, cvičí rozumové schopnosti a rozvíjejí svou tvořivost i dovednosti. Volná hra pomáhá dětem utvářet základy pro budoucí zvládnutí čtení, psaní i počítání. Aby se tato hra mohla naplno rozvinout, je nezbytné, aby se dítě cítilo v bezpečí a mělo možnost volně prozkoumávat své okolí. Ve městech se takové prostředí pro hru musí záměrně vytvářet, protože jejich přirozených prvků pro hru je nedostatek (Gründler & Schäfer, 2010).

Dalo by se říct, že příroda se dětem dokáže více přizpůsobit než městské okolí a zároveň děti se přirozeně mohou vcítit na chod přírody, vnímat jí a hrát si v ní tak široce, jak to ve městě nejspíš nikdy nebude možné. Přírodě jakoby dětská hra nevadí. Mohou skotačit a dovádět, šplhat, schovávat se, trhat anebo lámat, někdy popřípadě i ochutnávat nebo pozorovat a ohmatávat. To se ve městě dá jen omezeně, všude je něco, co nesmějí, nebo je to cizí, ostré nebo to může vykonávat i nějaký umělý pohyb. Mnoho vjemů, ale nelze je prožít tolika smysly jako se to uskutečňuje třeba v lese během hry.

"lidé se mají učit, pokud nejvíce možno, ne nabývati rozumu z knih, nýbrž z nebe, země, dubů a buků, tj. Znátí a zkoumati věci samy a ne pouze cizí pozorování a doklady o věcech" (Komenský, 1948, s. 131) Poznání věcí a jejich pravdivost a skutečnost závisí na svědectví smyslů. Věci působí na naše smysly a tím utvrzují i našeho ducha. My se pak skrz tyto smysly utvrzujeme v pravdivost poznání.

(Komenský, 1948). Jak napsal další velký reformátor Pestalozzi (1903), vzdělávání by mělo být propojeno s každodenními zkušenostmi žáků, nikoli jen abstraktními teorémy nebo memorováním faktů. Vzdělávání není jen o předávání znalostí, ale o rozvoji osobnosti a schopnosti žáků. Důležité je, aby učitelé podporovali přirozený rozvoj žáků tím, že je vedou k samostatnému myšlení a praktickému využívání získaných vědomostí.

Příroda přináší dětem řadu pozitivních efektů – podporuje jejich pohybové schopnosti, tvořivost, schopnost komunikace, důvěru ve vlastní schopnosti, vytrvalost a schopnost soustředit se. Dlouhodobě se pak přidává i citlivý vztah k přírodě a snaha ji chránit, což se výrazněji projevuje v pozdějším věku (Kapuciánová, 2010).

2.5.2 Přístupy k výchově v přírodě

Mrzí mě, že jsou lesní školky a různé alternativní instituce brány širokou veřejností stále ještě více jako doplněk nebo neobvyklá možnost směřování výchovy dítěte. Přitom podle různých studií, kterých je velký výčet, se ukazuje stále stejný výsledek. A to že příroda rozhodně nepatří k termínům jako alternativní neboli alternativa, nebo něco odlišujícího se od hlavního proudu. Definice od Průchy (2009) říká, že pojmem alternativní můžeme rozumět všechny druhy školek a škol ať už soukromých či státních jejichž rysem je odlišovat se od hlavního pojetí výuky ve vzdělávacích soustavách.

Na počátku 20. století se objevila reformní pedagogická hnutí, jejichž myšlenky navazovaly na dílo a názory významných pedagogických osobností, jako byli Komenský, Rousseau a jiní. Tito myslitelé sdíleli společný cíl – přistupovat k dětem partnersky, respektovat jejich jedinečnost a podporovat jejich přirozenou aktivitu, samostatnost, individualitu a spontánnost (Kasper & Kasperová, 2008).

Reformní pedagogika sice zahrnuje různé směry a dílčí podněty, všechny ovšem spojuje klíčová myšlenka: výchova by měla rozvíjet to, co je člověku přirozené, co si nese od narození a co tvoří jeho jedinečnost. Tento přístup se promítl do výchovných systémů, které dnes označujeme jako alternativní. Tato pedagogika přinesla zásadní změnu v pohledu na výchovu tím, že poukázala na význam raného dětství a posílila jeho společenské uznání. Dětství začalo být chápáno jako klíčová etapa lidského života, vyžadující vztahy založené na empatii, úctě a lásce (Oprailová, 2016). Možná i motivace bude v budoucnu chápána docela jinak. “Jestliže se dívám do budoucnosti, už před sebou nemám jako dřív lidi, kteří skládají zkoušky a po maturitě přecházejí ze střední školy na vysokou, ale jedince postupující od jednoho stadia nezávislosti k vyššímu vlastní přičinlivosti, silou vůle, čímž se utváří jejich duševní vývoj” (Montessori, 2023, p. 7).

Všechny alternativní směry pedagogiky, i když se liší v konkrétních idejích a přístupech, mají jeden zásadní společný aspekt. Zaměřují se na praktické využití vzdělávacích metod v každodenním

životě dítěte. Tato praktická stránka se projevuje nejen v tom, jakým způsobem děti získávají vědomosti, ale i v tom, jak tyto vědomosti a dovednosti následně aplikují v reálném světě. Podle psychologa H. Gardnera (2018) je potřeba chápat svět v souvislostech a můžeme s dětmi pracovat a rozvíjet jim různé druhy inteligence. Také porozumění světu by mělo vycházet ze situací, které mají spojitost s reálným životem nebo s tím, co děti samy prožily a znají – tedy učit je skrze smysluplné a dětem blízké souvislosti. Podle Lukavské (2003) je prvním důležitým principem přístup přizpůsobený jednotlivci. Znamená to uznávat, že každé dítě je jiné – má rozdílnou úroveň vyspělosti, schopností i tempa vývoje. Vzdělávání by proto mělo být nastaveno tak, aby dětem umožnilo svobodně si vybírat činnosti a zároveň je vedlo k převzetí odpovědnosti za své rozhodnutí a úkoly.

Doslovně vzato z bakalářské práce Cvrčkové (2018), „děti byly vychovávány přírodou stejně jako lidstvo samo, již od samých počátků“ (p. 14). Mluví o tom odborné texty, studie a autoři, a všichni se shodují za jedno. Příroda se ukazuje jako ta nejčistší a zároveň ta nejsyrovější přirozenost, jaké kdy můžeme dosáhnout. Ať už konáme sebevětší pokroky, stále je tu pomyslné bytí naší hluboké podstaty, a to se skrývá v přírodním stínu.

Můžeme si vytáhnout text pana Daniše (2016), kde říká, že naše děti v Česku jsou na tom podobně jako děti jinde ve vyspělých zemích euroamerické civilizace. U dětí se objevuje stále více případů obezity a nadváhy. Psychiatři věnují pozornost většímu počtu hyperaktivních dětí a dětí s poruchou pozornosti. Dětem se předepisují antidepresiva, koukají do obrazovek více než je zdravé, a naopak venku téměř polovina dětí není ani hodinu denně. A přitom málokdy se vědecká zjištění k nějaké otázce shodují tak jasně. Zeleň tvoří základní součást zdravého prostředí pro život člověka (Kuo, 2010). Již Louv (2024) popsal, že existuje jev označovaný jako „porucha z nedostatku přírody“. Tento stav vzniká tehdy, když děti (nebo i dospělí) tráví málo času venku a v přírodním prostředí. Výsledkem je, že méně využívají své smysly, protože domácí prostředí nenabízí dostatek podnětů. To může vést k problémům s pozorností a zvýšenému výskytu jak fyzických, tak psychických potíží.

V přírodě mají děti dostatek prostoru i podnětů k pohybu – běhají, lezou, balancují, nosí těžší předměty nebo kloužou po různých površích, čímž se přirozeně rozvíjí jejich hrubá motorika. Jemná motorika se pak posiluje prostřednictvím výtvarných činností, stejně jako v klasických mateřských školách (Vošahlíková, 2010). K tomu Dušek (2024), ne tolik známý i jako pedagog, ve svých pojednáních o dětech dodává, že v naší kultuře nejenže nenecháme děti zkoušet a dělat věci jako dospělí, ale mnohdy to ani nejde nebo jim to zakazujeme. Koná se slavnost, výročí nebo jakákoliv událost a děti jsou brány jako další vstupující prvek. Musí kvůli nim být uzpůsobený program a vymyšleného něco navíc, aby třeba náhodou nenarušovaly průběh akce. U jiných kultur, těch více sladěných s vnitřním rytmem fungování, chápou, že děti se svou součástí podílejí na společném obsahu dané události. Volně a bez ostychu, přirozeně vstupují do různých průvodů a slavností a vřeští, skotačí nebo tančí a dospělí z kmene je nechají, protože to je normální. U nás v autobuse nesmí dítě ani řvát, aby to někoho

nepobouřilo. Přitom kdyby si každý sem tam zakřičel a uvolnil tak přetlak svých emocí, tak by se v něm pak nehromadilo tolik zlosti a násilí. Ve školských systémech ve “vyspělých” západních zemích funguje výchova formou pojď, já ti ukážu nebo podle určitých návodů dojdeš k poznání a pochopení věcí. U indiánů výchova funguje tak, že si děti samy přijdou na to, jak něco funguje. U nich to lze, protože bydlí a žijí v prostředí pro duši tak přirozeném, že z nich to tvoření a chápání světa jde ven volně. Samo se to skládá a dítě na to přichází od sebe. Ne od dospělého, tak jako u nás. Nemají přístroje a zařízení, které jsou duši cizí.

Více přírodní tedy alternativní směry pedagogiky, jako je například Montessori, Waldorfské nebo lesní školky se na výše zmíněné problémy výchovy zaměřují a hledají lepší způsoby fungování s dětmi. Více kladou důraz na aktivní učení, které je založeno na konkrétních zkušenostech a prožitcích. Místo pasivního přijímání informací děti často pracují s konkrétními materiály, realizují tvůrčí práce, nebo tráví čas v přírodě, kde se učí nejen teoretické znalosti, ale také praktické dovednosti, jako je spolupráce, kreativita, rozhodování nebo řešení problémů (První krok, 2025).

Jak hovoří například Smolková (2007) o Waldorfských školách. Základním znakem waldorfské pedagogiky je rozvoj lidské bytosti v její celistvosti. Edukační proces je navržen tak, aby podporoval kromě vzdělání i výchovu dítěte. Důraz klade na formování hlubokého a smysluplného vztahu ke světu prostřednictvím kultivace myšlení, citění a vůle. Nedílnou součástí tohoto přístupu je také výchova k humanitě, porozumění a tolerantnímu soužití s ostatními. Tento přístup podporuje samostatnost a zodpovědnost. Děti jsou motivovány k tomu, aby si věci vyzkoušely na vlastní kůži a učily se z vlastních zkušeností.

Lesní školky pak jdou ještě dál a učí děti prostřednictvím přírodních podnětů a prostředí. Děti se zde nejen učí o přírodních procesech, ale také se učí praktickým dovednostem, jako je orientace v přírodě, spolupráce při plnění úkolů, respekt k přírodě a schopnost řešit problémy v reálných situacích. V průběhu celého života každého zvědavého jedince napadá otázka “Proč” anebo “Co”, tedy o co jde a následně se mozek doptává na otázku “Jak”. Tyto základní otázky nás potkávají celý život a vytvářejí tak seznam našich objevených poznatků o světě. Je to teorie převzatá z praxe, přímo ze života. Chtě nechtě se stává naší součástí a my tak můžeme pronikat do hlubších vrstev poznání a chápání. Ellerová (2007) zdůrazňuje, že porozumění základním principům dětského vývoje jako je význam spánku, rituálů spojených s usínáním, nápodoby nebo používání přírodních materiálů nám umožňuje jednat s dětmi přirozeně a smysluplně. Pokud tyto hlubší souvislosti neznáme, všechny návody a rady nám sice mohou krátkodobě pomoci, ale dlouhodobě v nás zanechají pocit nenaplnění. Skutečné porozumění totiž vychází z vnitřního prožitku a zakořeněného poznání, nikoli z povrchních receptů. Jsme originální tvůrčí bytosti a každý v sobě nosí osobitou krásu svých výtvarů, pokud se pro takové tvoření rozhodne a pokud je to způsob tvoření, který pochází z vlastního nitra. Inspirace může vzejít z vnějšího prostředí,

avšak hloubka prožitku je o to více autentická, pokud jde tvoření z nás samých, od plánů až po výtvor (Růžičková, 2012).

Cílem alternativních pedagogických směrů tedy není pouze „naučit“ děti věci, které si budou pamatovat, ale spíše je připravit na reálný život tím, že jim pomohou osvojit si dovednosti a hodnoty, které jsou prakticky využitelné. V těchto metodách se vzdělávání stává propojením teorie a praxe, kde to, co děti učí, je nejen teoreticky důležité, ale také prakticky použitelné v jejich každodenním životě a budoucí kariéře (Nováčková, 2020). Za to teoretická výuka může vést k nižší angažovanosti dětí, protože mnohdy chybí emocionální a smyslový prožitek, který by pomohl upevnit vědomosti. Děti mohou mít problém vnímat ekologické problémy jako něco, co je se skutečným světem opravdu propojeno (Dušek, 2019).

V kontextu výchovy a vzdělávání je nutné si uvědomit, že prostředí, ve kterém děti vyrůstají a učí se, má zásadní vliv na jejich vnímání světa. Přírodní prostředí, ve srovnání s uměle vytvořenými učebními prostorami, nabízí možnost přímé interakce s živými, dynamickými procesy, které nejsou omezeny na statické a konvenční výukové metody. V přírodě děti nejen pozorují, ale i zažívají komplexní souvztažnost přírodních jevů a cyklů, které jsou neviditelně propojeny. Tato propojenost, ať už jde o ekologické procesy, energetické výměny nebo interakce mezi organismy, dává dětem příležitost vnímat realitu v širších souvislostech, kde si uvědomují, že vše má svůj vzorec a význam v širším celku. Z pohledu energetických vztahů mezi přírodními jevy lze vnímat určité subtilní síly, které formují a ovlivňují vše, co se děje kolem nás, a to nejen na fyzické, ale i na jemnějším, emocionálním a intuitivním poli. V přírodě, kde děti procházejí tímto živým a neustále se vyvíjejícím prostředím, se jim otevírá možnost bezprostředního vnímání těchto sil, které se nedají jednoduše vizualizovat nebo měřit tradičními pedagogickými nástroji. Tato zkušenost, kdy jsou děti ve skutečném souladu s přírodou, umožňuje rozpoznat, že existují energie a procesy, které nás obklopují, a které ovlivňují nejen naše tělo, ale i naše vnímání světa a naše myšlení. Tento hluboký pocit propojení s přírodou a jejími neviditelnými zákonitostmi je tím, co tradiční školský systém nedokáže snadno zprostředkovat, ale co může být zřetelně patrné v přímém kontaktu s přírodním prostředím. Pokud budeme brát tento přírodní aspekt jako nástroj výchovy. Umožníme dítěti obohacovat nejen jeho intelektuální rozvoj, ale rovněž podporovat rozvoj jeho intuitivního a emocionálního vnímání, které je pro plný a vyvážený osobní růst nezbytný. Skrze prožitky v přírodě si děti mohou uvědomovat vzorce a energie, které je propojují nejen s okolním světem, ale i s jejich vnitřním světem, a přispívají tak k celkovému harmonickému vývinu.

Výchova k přírodě v klasické pedagogice, tedy ve školách, které se řídí tradičními vzdělávacími přístupy, bývá často spíše okrajová a zaměřuje se na teoretické aspekty přírodních věd. Příroda je v tomto případě většinou součástí učebních plánů jako samostatný předmět, například biologie, geografie nebo přírodověda, ale její praktické prožití je omezené. Výuka o přírodě probíhá v učebnách

a je zaměřena na vědecké poznatky, fakta a teorie, které jsou přeneseny na žáky ve formě přednášek, textů, cvičení a testů. Přitom „nejsložitějším, a tedy i nejinspirativnějším, ale také nejpřirozenějším prostředím pro normální vývoj člověka bylo, je a bude zdravé přírodní prostředí." (Skokanová & Lišková, 2003, p. 118).

2.6 Lesní mateřská škola Bažinka a lesní dětský klub Větvík

Tato kapitola slouží jen jako lehké nastínění prostředí, ve kterém jsem uskutečnil výzkumný rozhovor. Pro můj záměr to byla vhodná lokalita, jelikož se jedná o školku nedaleko Olomouce, a navíc s prostředím opravdové přírody. Věřil jsem, že poznatky z této krajiny mohou mít význam pro můj výzkum.

Bažinka sídlí v prostředí vodního parku u Horky nad Moravou, nedaleko ekologického centra Sluňákov. Spolek Rozvišť, z.s. je zřizovatelem Lesní mateřské školy Bažinka.

Podle popisu stránek na internetu s dětmi tráví čas převážně venku – v přírodě, v lese, na loukách, u řeky nebo u jezírek a tůní. Velkou výhodou je přátelská, rodinná atmosféra a malý počet dětí ve skupině.

Lesní dětský klub Větvík sídlí v Horce nad Moravou, v těsné blízkosti areálu Sluňákova – centra ekologických aktivit města Olomouce. Zázemí pro děti v případě nepříznivého počasí a během odpoledního odpočinku tvoří zrekonstruovaná maringotka. Klub klade důraz na minimalizaci vzniku odpadu a preferuje využívání přírodních materiálů. Při tvorbě herních prvků v zázemí je uplatňován princip upcyclace. Mezi prvky lesního klubu patří například blátivá kuchyňka, proutěné iglú, stromová loď nebo hmyzí observatoř. (Bažinka & Rozvišť, n.d.).

3 CÍLE

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem bakalářské práce bylo definovat přínosy přírodního prostředí lesních mateřských škol pro celkový rozvoj dětí.

Výzkumné otázky

Výzkumné otázky byly pokládány tak, aby co nejvíce zahrnuly potřebné celky ke zjištění cílů bakalářské práce.

VO1: Jaké přínosy rodiče vnímají v lesních mateřských školách pro své děti?

Tuto hlavní výzkumnou otázku jsem doplnil dílčími otázkami, které popisují téma v širším a ucelenějším měřítku:

VO2: V jakých oblastech se podle rodičů nejvíce projevuje přínos lesních školek?

VO3: S jakými omezeními se tento přístup střetává z hlediska organizace, bezpečnosti, financování a přístupu rodičů?

VO4: V jakém směru tento přístup ovlivňuje vztah dětí k přírodě a jejich vnímání okolní reality?

4 METODIKA

Výzkumnou část své bakalářské práce jsem realizoval prostřednictvím kvalitativního výzkumu, který mi umožnil detailněji porozumět zkušenostem a postojům účastníků v jejich přirozeném prostředí. Kvalitativní přístup je typický tím, že výzkumné otázky jsou formulovány již na počátku výzkumného procesu, avšak v jeho průběhu mohou být dále upravovány či rozšiřovány dle potřeb a vývoje sběru dat. Kvalitativní výzkum má celou řadu přínosů. Jeho největší výhodou je, že umožňuje proniknout hlouběji do zkoumané problematiky a detailně ji popsat, ať už se týká jednotlivců, skupin, událostí, procesů či různých jevů. Díky údajům získaným pomocí kvalitativního výzkumu také může docházet k vytváření prvotních teorií, které mají potenciál být v budoucnu ověřovány prostřednictvím kvantitativních metod (Hendl, 2005).

Získaná data nejsou kvantifikována, ale jsou hloubkově analyzována výzkumníkem s cílem odhalit významy, vzorce a souvislosti. Pro tvorbu závěrů se v kvalitativním výzkumu často uplatňuje jak induktivní přístup (vyvozování obecných závěrů z jednotlivých pozorování), tak i deduktivní uvažování (aplikace obecně známých principů na konkrétní situace) (Hendl, 2005).

Kvalitativní výzkum nabízí jedinečnou možnost proniknout hlouběji do zkoumané problematiky a postihnout její kontextuální složky, což je zároveň jeho hlavní výhoda. Na druhou stranu je však nutné počítat s určitými omezeními – zejména vyšší časovou náročností, obtížnější replikovatelností a menší transparentností (Hendl, 2005).

Záměrně jsem si zvolil místo tolik příznačné pro naše setkání a uspořádání debaty a tím je areál lesního klubu Větvík, který spadá pod lesní školku Bažinku u Litovelského Pomoraví, jen pod jinou legislativou. Avšak také zapsaný ve členství Asociace lesních mateřských škol.

Dále sem jako nástroj pro vyhledávání informací využíval ChatGPT. Tyto informace jsem si pak následně ověřil u zdroje.

4.1 Metoda focus group

Focus group představuje metodologický přístup, který vytváří specifickou formu sociální interakce zaměřenou na vybrané téma. Ačkoliv tento proces nemůže zcela nahradit přirozenou diskusi, umožňuje výzkumníkovi sledovat, jak se utváří názory, sdílejí myšlenky a jak vznikají kolektivní postoje. (Barbour & Morgan, 2017). Zvolil sem tuto metodu, jelikož umožňuje nahlédnout do přemýšlení, postojů a zkušeností účastníků v přirozeném sociálním prostředí. Pomocí skupinové diskuse totiž mohu sledovat, jak se názory formují ve vzájemné interakci, jak na sebe účastníci reagují, jak se doplňují, ale také jak se střetávají. Tato metoda tak nabízí mnohem bohatší a dynamičtější obraz reality, než jaký

bych získal pouhým individuálním dotazováním, což považuji za klíčové pro lepší porozumění přínosů lesních školek z perspektivy rodičů.

Skupina podle Morgana (1997) obvykle čítá 6–10 účastníků. Tento počet totiž umožňuje zachování dynamičnosti diskuse, zároveň ale také zajišťuje, aby se ke slovu dostali všichni.

Délka setkání se obvykle pohybuje mezi 1–2 hodinami. Takový časový rámec dává účastníkům dostatečný prostor jak pro vyjádření jejich názorů, tak pro nastolení a probrání klíčových témat.

4.2 Charakteristika účastníků

Jednalo se o vzorek žen, maminek, které mají úzkou spojitost s alternativními typy předškolní výchovy. Informace od respondentek byly o to více hodnotné, když se vyjádřily, že mají zkušenost i s jinými typy alternativních školek a institucí, a tak v rozhovoru zazněly i Waldorfské školky či domácí vzdělávání. Dvě z respondentek (R3 a R4) byli krom maminek zároveň i průvodkyněmi v lesním klubu a měli hodnotné zkušenosti, které mohou být z rozhovoru vidět. Převážně respondentka R3 popsala celou problematiku dostatečně široce. Díky rozsáhlejší zkušenostem většiny respondentek byla diskuse hodně bohatá.

Jméno	Pohlaví	Věk	Zkušenosti s předškolním vzděláváním	Bydliště
R1	žena	42	2 děti dříve vzdělávané v lesním klubu, 1 aktuálně dochází do lesního klubu	Březce
R2	žena	41	3 děti dříve vzdělávané v lesní školce	Olomouc
R3	žena	47	2 děti dříve vzdělávané v lesní školce	Smržice
R4	žena	29	bezdětná	Štěpánov
R5	žena	38	2 děti aktuálně dochází do lesního klubu	Příkazy
R6	žena	31	2 děti, kombinace docházky 2 dny v klasické školce a 3 dny v lesním klubu	Olomouc

4.3 Metody sběru dat

Pro zajištění co nejvyšší kvality a věrohodnosti výzkumných dat jsem se při realizaci rozhovorů focus group rozhodl využít audio záznamník. Tento nástroj se v kvalitativním výzkumu běžně používá, protože umožňuje zachytit výpovědi respondentů doslovně a bez zkreslení. Právě přesnost a úplnost výpovědí jsou klíčové pro následnou analýzu, zejména pokud je jejím cílem postihnout jemné nuance v obsahu sdělení, vyjadřování emocí, pauz nebo důrazu.

V průběhu rozhovorů a skupinové diskuse jsem se díky použití záznamníku mohl plně soustředit na vedení interakce – vnímat neverbální projevy účastníků, reagovat na jejich odpovědi a flexibilně upravovat strukturu otázek podle vývoje situace. Pokud bych se v daný moment snažil vše podrobně zapisovat ručně, narušilo by to plynulost rozhovoru a mohlo vést k opomenutí důležitých detailů.

Záznam rovněž umožňuje vícenásobný návrat k datům, což je v kvalitativním výzkumu nesmírně cenné. Během přepisu a analýzy jsem měl možnost znovu si připomenout celý kontext výpovědi, který by při pouhém zápisu mohl zaniknout. To přispělo k vyšší přesnosti interpretace a pomohlo mi vyhnout se zkreslení. Použití záznamníku jsem předem konzultoval s respondenty abych získal jejich informovaný souhlas. Všichni byli ujištěni o zachování anonymity a důvěrnosti nahrávek, a také že záznam bude použitý výhradně pro účely výzkumu. Předem jsem se seznámil i s možnými nevýhodami, které mohou vzniknout v průběhu nahrávání a snažil jsem se jim předejít. Těmi jsou možné technické problémy a ztráta dat, například kdyby záznamník nezachycoval přesně zvuk nebo kdyby došlo během rozhovoru k vybití baterie telefonu. Občas mi mobil vytvoří chybný záznam, kde nejde slyšet nic, a tak jsem zkusil nahrát záznam zkušební i s respondenty, ale jen po dobu pár minut, abych se ujistil, že vše pracuje správně. Další nevýhodou je skutečnost, že během nahrávání se mnoho lidí nemusí cítit takzvaně „jako ve své kůži“, a pociťují stres z vyjadřování během nahrávání. Věřím, že všechny zmíněné potíže jsem úspěšně minimalizoval, a ještě před samotným rozhovorem jsem se ujistil, že se nemusí ničeho obávat a cítit nějaký tlak. Ubezpečil je, že i kdyby se dělo cokoliv a měli jakékoliv emoce, vše je v pořádku.

Samotný proces realizace jsem začal u ředitelky telefonním rozhovorem o tom, jaký mám záměr a co po ní požaduji. Nastínil jsem jí průběh skupinové diskuse a požádal jí, jestli by mi pomohla kontaktovat alespoň 6 aktivnějších rodičů pro získání hodnotných výsledků mé práce. Souhlasila a já jí mohl poslat průvodní informace pro budoucí respondenty. Jelikož měla hodně práce, převzala si domlouvání do svých rukou jedna maminka lesní školky a shodou okolností šlo o mou šéfovou v práci. Domluva poté byla velmi rychlá a efektivní. Domluvila další respondentky a rozhovor proběhl za účasti všech dohromady s tím, že dvě maminky přišli k rozhovoru o něco později kvůli časové nevolnosti.

Samotnou organizaci jsem zahájil představením sebe a tématu. Dále jsem pro uvolnění účastníků přinesl občerstvení. Pustili jsme se do lehké konverzace a rozdál jsem informovaný souhlas se

zpracováním dat pro účely výzkumu. Na začátku konverzace jsem jim dovysvětlil, jak se během rozhovoru postupuje, tedy mou roli moderátora a jaký účel by se měl rozhovorem naplnit. Tuhle návaznost neboli postupný průběh sem převzal z organizačního schématu při realizování focus group od Hendla (2005). Záměrem pokládání mých otázek tak, jak jsem se tázal bylo, aby se účastníci skrze své zkušenosti rozmluvili co nejvíce doširoka a obsáhli co možná nejvíce. V rozhovoru zaznívalo mnoho názorů, které jsem vypsál podle četnosti promluv respondentů do následující Tabulky 1.

Tabulka 1

Počet promluv jednotlivých účastníků focus group

respondent	R1	R2	R3	R4	R5	R6
kolikrát mluvil	45	43	53	3	10	4

4.4 Zpracování dat

V přípravné fázi zpracování údajů jsem nejprve použil metodu doslovné transkripce textu. Tento postup je sice časově o něco náročnější, ale umožňuje přesnou a přehlednou práci s informacemi, což se následně projeví při jejich dalším zpracování, například při zvýrazňování, vytváření seznamů či identifikaci klíčových sdělení (Hendl, 2005).

Následně bylo nutné získaná data roztřídit podle jejich obsahu. K tomuto účelu jsem využil metodu otevřeného kódování. Jednotlivé promluvy respondentů jsem tak postupně kódoval, přičemž v případech, kdy se promluva vztahovala k více tématům, jsem ji také rozdělil na dílčí kódy. Takový přístup umožnil přesnou identifikaci klíčových motivů a vytvoření ucelených kategorií, které mají přímou vazbu na výzkumné otázky.

5 VÝSLEDKY

Vyjádření respondentů bylo zpracováno metodou otevřeného kódování. Během kódování dochází k rozčlenění shromážděných údajů na menší celky, které mají samy o sobě smysl. Těmto částem se přiřazují názvy (kódy), což umožňuje jejich lepší organizaci, zpřehlednění a také následnou analýzu. Takto označené segmenty textu se pak stávají základem pro vytváření vyšších kategorií a interpretaci zkoumaných jevů (Hendl, 2005). Hendl (2005) poukazuje na to, jak tento postup pomáhá vytvářet jakousi „mapu“ zkoumaných jevů, což má přispět k lepšímu porozumění danému tématu. Na základě zaznamenaných kódů v podobě procent jsem vytvořil myšlenkové mapy s hlavními aspekty, které respondenti vyjádřili jako součást přínosů pro děti. V procentech je to proto, že respondenti své odpovědi popisovali obsáhle a lépe se mi tak vyjádří výsledky výzkumu.

Tabulka 2

Počet zaznamenaných jednotlivých kódů v procentech

kód	četnost
Kontakt s přírodou	24 %
Vliv rodičů	12 %
Individualita dětí	14 %
Sociální vazby a spolupráce	21 %
sebevědomí	10 %
diskomfort	7 %
hravost	12 %

Na základě analýzy dokumentu (Tabulka 2) metodou otevřeného kódování je četnost výskytu jednotlivých kódů následující.

Kontakt s přírodou – Jednalo se o velmi častý kód, objevuje se napříč celým dokumentem, zejména v souvislosti s výhodami přímého prožívání přírody oproti výuce ve třídě, pozorováním zvířat a rostlin, prožíváním počasí apod.

Vliv rodičů – několikrát zmíněný, zejména v kontextu volby školky, nastavení hodnot a očekávání rodičů, nebo jejich chápání respektující pedagogiky.

Individualita dětí – opakovaně zdůrazňována, především ve vztahu k respektujícímu přístupu a možnosti dětí vyjádřit sebe sama ve volné hře.

Sociální vazby a spolupráce – velmi častý kód, objevuje se v mnoha rozhovorech, např. při popisu spontánní spolupráce při hrách, budování pravidel nebo řešení konfliktů mezi dětmi.

Sebevědomí – explicitně zmiňováno ve vztahu k poznání vlastních hranic, fyzickému sebeuvědomění, rozhodování dětí a schopnosti činit vlastní úsudky.

Diskomfort – Zmiňován také jen méně, zejména ve vztahu k počasí, mokrému oblečení a zraněním. Vnímán pozitivně jako součást učení a přirozeného života.

Hravost – přítomna skrze celou diskusi, často nepřímo v souvislosti s volnou hrou, pískovištěm, tvořením z přírodních materiálů a spontánním zapojením dětí.

5.1 Rozbor a interpretace zaznamenaných kódů

5.1.1 Popis výchovy

Obrázek 1

Myšlenková mapa – výrazné aspekty výchovy v lesních školách

Souhrn a interpretace

Z rozhovoru vyplynulo (obrázek 1), že děti v lesních školách zažívají přímý a intenzivní kontakt s přírodou, který podporuje jejich samostatnost a odolnost vůči nepříznivým podmínkám či odolnost v charakteru. Jak není přímo zcela specifikováno, avšak většina respondentů se k tomu alespoň náznakem vyjádřila. Respondenti se shodli, že rodičovský přístup, zejména míra ochrany, výrazně ovlivňuje chování dětí, přičemž přehnaná ochrana může vést k vyšší citlivosti a strachu. Děti si také zachovávají svou individualitu a různorodé potřeby, což je třeba respektovat při vytváření pravidel, která jsou důležitá, ale zároveň flexibilní. Míra volnosti je tedy vyvážena stejnou měrou k zodpovědnosti vůči pravidlům a stanoveným hranicím. Výchova lesní školky umožňuje dětem zažít prostředí, kde se učí adaptovat na přírodní podmínky i sociální interakce samostatně, bez nadměrných rodičovských zásahů. Způsob této výchovy může být důležitý pro rozvoj emoční a fyzické odolnosti a podporuje přirozený vývoj dětí s respektem k jejich individualitám.

Myšlenky podporující aspekt výchovy v lesní školce

R1:ale u nás to byl pobyt v přírodě. To že sem chtěla, aby děti rostly venku, což mi třeba v těch státních školkách jako dost chybí jo. Mě děsí ty procházky dětí drží se lana na chodníku a dává mi naprosto smysl, že vyrůstají v přírodě, že lezou po stromech. Jsou to nejlepší průlezky, vlastně učí se všechno, co mají umět co se týče koordinace, ale i vědomostí. Vlastně poznávání přírody. To musím říct, že už v tom předškolním věku mají jako úžasný základy. I co se týče poznávání rostlin. Ví, co je jedovatý, co není.

R3: Tak za mě jako tam byli obě dvě hlediska, který jako řekly holky a jednak to bylo vlastně to, že jsem hledala prostředí s respektující výchovou a individuální jak říkala ...(R2)...a vycházela jsem z nějaké své osobní zkušenosti. Já jsem jako malá holka trávila prázdniny na chatě a měli jsme dost velkou svobodu a volnost u babičky, takže potom, když jsem měla absolvovat takovou tu státní výchovu v klasické základce nebo i ve školce tak jsem se nebyla schopná napasovat, takže je tam určitě i slovo který mě napadá, je svoboda a pěstění nějaké vlastně osobní zodpovědnosti nebo, prostě to slovo mi tam nějak rezonuje. Takže to byl jeden aspekt, kdy já vlastně celoživotně, díky tady těmhle prožitkům z krajiny a z přírody různě čerpám sama pro sebe a to sem chtěla hodně pro své děti, takže to bylo potom druhý hledisko, který hrálo velkou roli v tom, že vlastně jsem volila tu lesanku. Jednak ta respektující výchova i s tím důrazem, že se někdo s tím dítětem baví.....

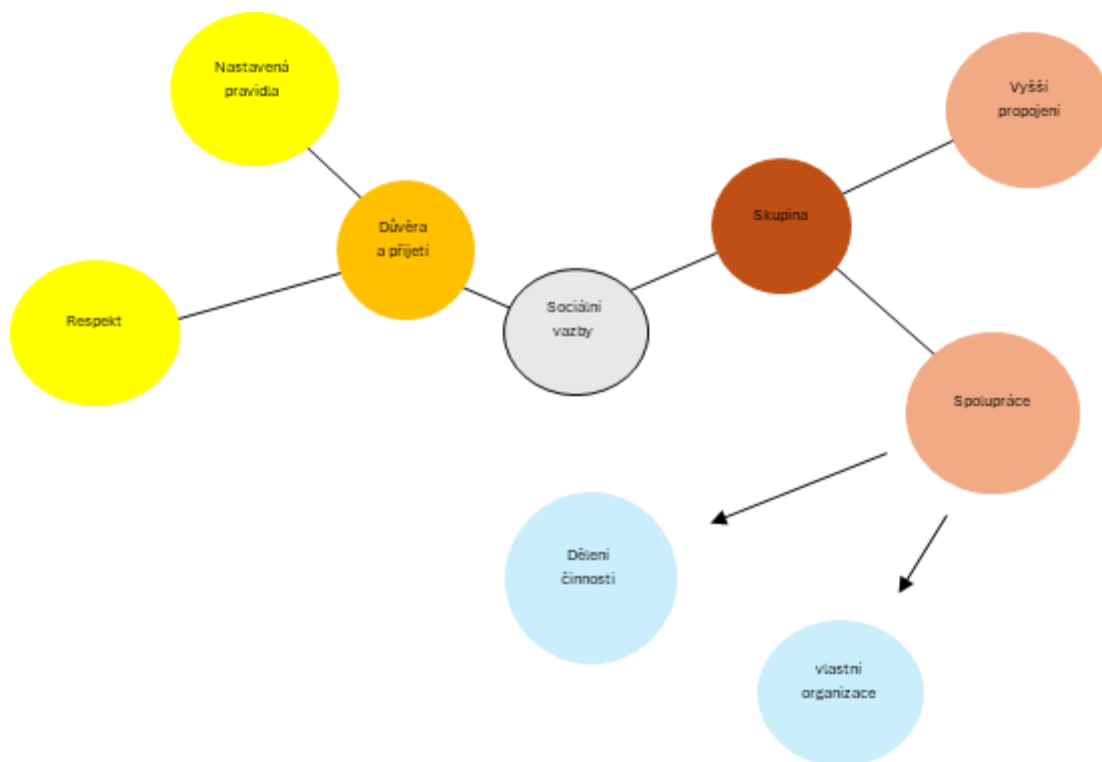
R2:Samozřejmě jako zásadním benefitem pro mě bylo, že právě v lesních školkách se nejčastěji nebo nejvíc klade důraz na respektující přístup k dítěti. Takže to pro mě bylo jako velkej plus. Já teda nejsem úplně přírodně založený člověk, ale ta myšlenka, takže pro mě třeba průvodcování v lesní školce bylo přes zimu jako utrpení, ale ta myšlenka děti venku se mi líbí.....

R2:Ale jde už vlastně o to, že v té lesní školce si to dítě buduje nějaký vztah k tomu světu skrz tu přírodu, právě tak, že si jí podle mě pak víc váží nebo rozumí víc tomu chodu i jenom to prostý střídání těch ročních období.

5.1.2 Popis sociálních vazeb

Obrázek 2

Myšlenková mapa – výrazné aspekty sociálního charakteru

Souhrn a interpretace

Menší skupiny dětí v lesních školách přispívají k silnějším sociálním vazbám, protože děti nemají možnost se vyhýbat kontaktu a musí se naučit spolupráci. V rámci těchto vztahů si děti samy organizují hry, vytvářejí role a dělí si úkoly, což vede k rozvoji důvěry, respektu a vzájemného přijetí, jak vyplývá z vyjádření respondentů. Vytvořené sociální prostředí v lesních školách podporuje respekt a má také svá jasná pravidla chodu. Podle všeho jsou volnější, než jaké se očekávají v tradičních školách. Díky menším skupinám jsou vztahy intenzivnější a děti mohou řešit i nepříjemné situace, které by jinak mohly obejít, kdyby se nacházeli ve větších skupinách. Což je také příznivé pro vzájemné sociální cítění. Mohou se vzájemně konfrontovat a “očistit” od nežádoucích projevů na sebe navzájem (obrázek 2).

Myšlenky podporující aspekty sociálního charakteru

R3:.....Prostě je tam určitě jinej přístup, když je ta skupinka malá než když máš prostě jako třicet dětí i kdybys měl sebelepší vůli, tak potom už jako i s ohledem na to že jsou tam vždy dva kantoři na určitéj počet dětí, tak chápu, že je spousta skvělejších kantorů i v klasických školkách, ale nemáš šanci vlastně se k těm dětem tak dostat, tak propracovat. V tomhle je to jinej přístup.....

R1: Tady když je nějaká mrtvá žába, tak se na ní chodí měsíc dívat, jak sesychá, jak se postupně rozkládá a jak jí žerou a ten ježek loni, to bylo supr nebo je tam i nověj? (smích) Prostě to je jako zábava jo a všichni o to stoje, poznávaj to. Neřeknou ani, že to je hnus. Oni to úplně žijou, že ty housenky a tys jim vysvětlovala proč a že ten mrtvej ježek dává život něčemu dalšímu a podobně.

R2: Od toho je ta tradiční společnost odtáhla že, ale prostě oni to vnímaly i když se tam nesl nějaký odér, i když to nebylo úplně jako jo. Záleželo, v jaké fázi zrovna ježek byl, ale bylo to pro ně velice nosný.

R1: Ono to musí být, aby to takhle jako fungovalo na druhou stranu. Ten čas tady musí být nějaký jako strávenej. Tím, že jsou tu dlouho a jsou tu denně a vlastně to jako zažívají několik měsíců v kuse, tak se to v nich pak ukazuje. To sem chtěla dodat, zrovna včera se mě Čestě včera ptal, co s náma bude, když jako zanikne příroda, když zemře příroda. Tam už to jde do toho, neřekla bych úplně splínů, ale vlastně zkoumá to a klade si otázky, který jsou vyloženě environmentální, na to, že je teďka teda předškolák už šestiletý, ale že to v něm pořád dál jde tady ten základ. Že to umí pojmenovávat, ale zároveň s tím jako pracuje i takhle.

5.1.3 Zjevné aspekty

Obrázek 3

Myšlenková mapa – aspekty podporující lesní výchovu

Souhrn a interpretace

Menší skupiny dětí v lesních školkách přispívají k silnějším sociálním vztahům, protože děti nemají možnost se vyhýbat kontaktu a musí se naučit spolupráci. V rámci těchto vztahů si děti samy organizují hry, vytvářejí role a dělí si úkoly, což vede k rozvoji důvěry, respektu a vzájemného přijetí, jak vyplývá z vyjádření respondentů. Vytvořené sociální prostředí v lesních školkách podporuje respekt a má také svá jasná pravidla chodu. Podle všeho jsou volnější, než jaké se očekávají v tradičních školkách. Díky menším skupinám jsou vztahy intenzivnější a děti mohou řešit i nepříjemné situace, které by jinak mohly obejít, kdyby se nacházeli ve větších skupinách. Což je také příznivé pro vzájemné sociální citění. Mohou se vzájemně konfrontovat a “očistit” od nežádoucích projevů na sebe navzájem (obrázek 3).

Myšlenky podporující aspekty související s lesní výchovou

R2: Už jenom tady ty prostý věci, jak prostě přechází podzim, zimu, jak pomalu přichází jako, už jak to cítí v tom vzduchu. To jako ve státní školce tenhle prožitek to dítě nemá. Jít mlátit do ledu kladívkem a podobný věci. A skrz tady tohleto pak podle mě to dítě vnímá tu přírodu úplně jinak. Pak skrze to vlastně i si může vytvářet nějaký postupně svůj světánázor a mám takový pocit že si pak i nějaký, způsobem víc váží té přírody a přístupu k ní i co se týče toho environmentálního hlediska. Neříkám, že ze všech budou ekologové, to jako asi ne, ale přinášet...

R3: Myslím, že v té tradiční školce by nebyl ani prostor a tudíž ani vůle, aby si s nima někdo o čemkoliv povídal nebo jim cokoli vysvětlil, co se týče třeba vztahů mezi dětma, aby je učil vytvářet ty vztahy, znát sám sebe, svoje potřeby. To si myslím, že je úžasný, co tady nabízí tahle alternativa. To jsou pro mě hodně důležité hodnoty.

R2: Ještě je paradox, že v té státní školce je víc dětí, ale nemají to náročnější. V lesní školce průvodkyně musí obsáhnout od řešení konfliktů, po nabírání oběda a uspávání. Veškerý tady ty nekomforty těch dětí a neudělá to stylem, že řekne dítěti, co má udělat, ale opravdu s ním o tom mluví a tím, že je to všechno venku, tak je to o level náročnější. Nemůžete všechno vyřešit jednoduše. Jo jakože je to všechno paradoxně při menším počtu lidí všechno náročnější to průvodcovství. No a do toho zima, déšť, komáři.

R1: A potom to pokračuje ve škole že jo, ty děti jako nepřipravený sociálně úplně z těch interakcí, byť kvůli tomu se zavádí různý ty nutný předškolní rok že jo a tak. Tak nejsou na to vyzrálý a tam je to ještě větší kolektiv a pokrývá se ty služba na chodbě, aby se nedělo nic nekalýho. A pak se dohlíží jen aby se zabránilo tomu nejhoršímu, místo toho, aby se ty děti..vlastně není tam prostor pro tu skutečnou výchovu. Je tam jenom takovej ten strop jako kam už ne. Mě přijde že navíc tohle jakoby vůbec nestačí.

6 DISKUSE

Tato kapitola má za cíl zhodnotit a interpretovat dosažené výsledky v návaznosti na stanovené cíle a dovoluje nám se kriticky zamyslet nad příčinami porovnání a závěrů provedených výzkumem.

V předloženém výzkumu jsme se zaměřili na to, jak lesní mateřské školy ovlivňují celkový rozvoj dítěte v městském prostředí, a jak tento přístup vnímají jak rodiče, tak pedagogové. Analýza provedených rozhovorů, stejně jako teoretických východisek, nám umožnila definovat přínosy a omezení, se kterými se tento přístup střetává.

Z rozhovorů vyplývá, jak důležité je pro děti přímé propojení s přírodou. Účastníci se shodli, že tento přístup má pozitivní dopad jak na motorický, tak na sociální, emotivní a kognitivní rozvoj dětí. Děti mají totiž během pobytu v lese dostatek prostoru pro samostatnou hru, objevování, zkoušení, překonávání překážek a také pro vytváření přirozených sociálních vazeb. Takovou formu učení považuje mnoho rodičů a pedagogů za přínosnou, stejně jako Komenský či Pestalozzi, kteří také prosazovali učení se přímou zkušeností, a nejen pouhým memorováním informací.

Během diskuse také zaznělo, jak tento přístup formuje samostatnou osobnost dítěte, jak mu dává příležitost rozvíjet jak motorickou zdatnost, tak také kreativitu, samostatné myšlení, řešení problémů a také vyšší odolnost vůči nepříznivým podmínkám. Účastníci poukázali na to, jak tento přístup umožňuje formování vnitřní motivace dětí k učení a jak tento proces také přispívá k jejich vyššímu sebevědomí a sebejistotě. Děti mají totiž v lesních školkách mnoho příležitostí samy se rozhodovat, jak stráví čas, jak se zapojí do hry a jak vyřeší nastalé situace, což má podle pedagogů také přesah do jejich chování v budoucnosti. Zároveň se poukázalo na omezení, se kterými se tento přístup střetává. Účastníci vyjádřili možné obavy rodičů, zda děti vydrží v nepříznivém počasí, poukázali také na vyšší míru úrazovosti, což může vyvolávat strach u rodičů a také u vedení městských školských zařízení. Dalším omezením může být také menší informovanost rodičů, přetrvávající předsudky a nedůvěra v tento přístup, stejně jako vyšší personální, logistická a organizační zátěž pro pedagogy, kteří mají za děti během celodenního pobytu v přírodě vyšší odpovědnost. Vystalo i téma, jak tento přístup ovlivňuje socializaci dětí. Účastníci se shodli, jak důležité jsou měkké dovednosti, jakými jsou empatie, respekt, samostatné řešení konfliktů, ale také umění naslouchat a vyjádřit své potřeby. V lesních školkách mají děti také prostor k vytváření přirozených přátelství, což má podle rodičů velký přínos pro jejich sociální rozvoj.

V porovnání s klasickou pedagogikou mají lesní školky také vyšší flexibilitu jak v organizaci dne, tak v přístupu k učení, což umožňuje učitelům lépe respektovat individuální potřeby dětí. Účastníci také poukázali na přínos holistického přístupu, jak pro děti, tak pro pedagogy, a to jak v oblasti tělesné, tak v oblasti duševní a sociální. Takový přístup má také přesah směrem k udržitelnosti, což se projevuje jak v respektu k přírodě, tak ve výchově k ekologicky odpovědnému chování.

7 ZÁVĚRY

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo prozkoumat přínosy přírodního prostředí v lesních mateřských školách, konkrétně v kontextu městské krajiny Olomouckého kraje. Práce se zaměřila na to, jak přírodní prostředí ovlivňuje celkový rozvoj dětí v předškolním věku z pohledu rodičů a průvodců pedagogů těchto zařízení. Dílčími cíli bylo zjistit, jak se tento přístup odráží v oblastech samostatnosti, kreativity, motorických dovedností, odolnosti, sociálních vztahů a sebevědomí, a zároveň identifikovat případná omezení spojená s tímto typem vzdělávání.

Zvolená kvalitativní metoda focus group umožnila hlubší vhled do zkušeností a názorů rodičů a průvodců. Pomocí otevřeného kódování byly identifikovány klíčové tematické oblasti, které se v diskusi nejčastěji objevovaly. Výsledky ukazují, že účastníci výzkumu vnímají pobyt v přírodě jako významný přínos pro vývoj dětí. Především v oblasti samostatnosti, emoční odolnosti a sociálních dovedností. Zaznělo rovněž, že děti v lesních školách mají lepší vztah k přírodě, jsou více senzitivní k jejím proměnám a rozvíjejí vnitřní motivaci, tvořivost a schopnost řešit konflikty.

Zároveň byly zmiňovány i určité výzvy, zejména logistické a organizační nároky na rodiče, obavy ze zranění nebo počasí a celkově vyšší zodpovědnost průvodců. Rovněž se ukázalo, že ne každému dítěti tento přístup vyhovuje, a je třeba brát v úvahu i individuální potřeby a charakter dítěte.

Výzkumné otázky byly naplněny a odpovědi účastníků poskytly ucelený obraz o přínosech i limitech lesních školek. Hlavní zjištění potvrzují, že přírodní výchova může významně obohatit předškolní vzdělávání a přináší dětem důležité kompetence pro život. Zároveň však vyžaduje vyšší míru angažovanosti a otevřenosti jak ze strany pedagogů, tak rodičů.

Výsledky této práce tak mohou sloužit jako podpůrný materiál pro další diskusi o začlenění přírodní pedagogiky do širšího vzdělávacího kontextu a jako inspirace pro rodiče, kteří hledají alternativní cesty v předškolní výchově svých dětí.

8 SOUHRN

Bakalářská práce se zabývá přínosy přírodního prostředí v lesních mateřských školkách v Olomouckém kraji. Cílem bylo definovat tento přístup a poukázat na omezení, se kterými se tento přístup střetává, jak tento přístup vnímají rodiče a jak ovlivňuje jejich děti v oblasti samostatnosti, kreativity, motorických dovedností, odolnosti, sociálních vztahů a sebevědomí.

V teoretické části jsou popsány důležité poznatky z oblasti pedagogiky, principy lesních školek, alternativní pedagogika, učení v přírodě a související poznatky k tématu. Výzkumná část vychází z kvalitativních údajů získaných pomocí skupinové diskuse rodičů a průvodců pedagogů. Účastníci diskuse poukazovali na vyšší samostatnost, lepší motoriku, vyšší odolnost, respektování přírody a lepší sociální dovednosti u dětí, stejně jako na vyšší míru kreativity a sebevědomí.

Práce také identifikovala omezení, jakými jsou vyšší personální a organizační zátěž, vyšší finanční zátěž pro rodiče, obavy o bezpečnost dětí a také nedostatečné povědomí o přínosech, jaký tento přístup má. Lesní školky mají mnoho přínosů, ale také mnoho výzev, které brání jejich výraznější expanzi.

9 SUMMARY

This bachelor thesis deals with the benefits of the natural environment in forest kindergartens in the Olomouc Region. The aim was to highlight this approach and outline the limitations it faces, how parents perceive it, and how it affects their children in terms of independence, creativity, motor skills, resilience, social relationships, and self-confidence.

The theoretical part describes important findings in the field of pedagogy, the principles of forest kindergartens, alternative pedagogy, learning in nature, and related findings on the topic. The research part is based on qualitative data obtained through group discussions with parents and teacher guides. Participants in the discussion pointed to greater independence, better motor skills, greater resilience, respect for nature, and better social skills in children, as well as a higher degree of creativity and self-confidence.

The work also identified limitations such as higher personnel and organisational burdens, higher financial burdens for parents, concerns about child safety, and insufficient awareness of the benefits of this approach. Forest kindergartens have many benefits, but also many challenges that prevent their more significant expansion.

10 REFERENČNÍ SEZNAM

Použitá literatura

- Bečvářová, Z. (2010). *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Portál.
- Barbour, R. S., & Morgan, D. L. (Eds.). (2017). *A new era in focus group research: Challenges, innovation and practice*. Palgrave Macmillan.
- Daniš, P. (2016). *Děti venku v přírodě: Ohrožený druh? Proč naše děti potřebují přírodu pro své zdraví a učení*. Ministerstvo životního prostředí.
- Danišová, J., & Daniš, P. (2020). *Svobodná hra: jak nechat vyrůst radostné, odolné a samostatné děti*. Smart Press.
- Ellerová, Y. (2007). *Duše předškolního dítěte*. A&M Publishing.
- Gardner, H. (2018). *Dimenze myšlení: teorie rozmanitých inteligencí* (Vydání druhé, Eva VOTAVOVÁ (překladatel). Portál.
- Gründler, E. C., & Schäfer, N. (2010). *Dětská hřiště a zahrady v přírodním stylu: Význam, plánování, realizace* (M. Kolářová, Trans.; 1st ed.). Ministerstvo životního prostředí.
- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Portál.
- Kapuciánová, M. (2010). *Lesní a venkovní pedagogika*.
- Kasper, T., & Kasperová, D. (2008). *Dějiny pedagogiky*. Grada.
- Komenský, J. A., & Hendrich, J. (1948). *Jana Amosa Komenského Didaktika velká* (Vyd. 3, Augustin KREJČÍ (překladatel). Komenium, učitelské nakladatelství.
- Lukavská, E. (2003). *Pozor, děti!: (didaktické otázky vyučování orientovaného na dítě)*. Aleš Čeněk.
- Louv, R. (2024). *Poslední dítě v lesích: aby naše děti netrpěly nedostatkem přírody* (Jana KRTKOVÁ (překladatel). Malvern.
- Mason, C. M. (2011). *Home Education*. Wilder Publications.
- Morgan, D. L. (1997). *Focus groups as qualitative research* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Montessori, M. (2023). *Od dětství k dospívání* (2. vydání, Pavel DUFEK (překladatel). Stanislav Juhaňák - Triton.
- Nováčková, J. (2008). *Mýty ve vzdělávání: o škodlivosti některých zaběhaných představ o učení, škole a výchově a cestách, jak je překonat* (4. vydání). Spirála.
- Nováčková, J., & Nevolová, D. (2020). *Respektovat a být respektován: cesta k sebeúctě a zodpovědnosti* (2., přepracované vydání). PeopleComm.
- Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Grada.
- Pestalozzi, J. H. (1903). *Jak Gertruda učí své děti*. Edvard Beaufort.
- Průcha, J. (2009). *Moderní pedagogika* (4., aktualiz. a dopl. vyd). Portál.

- Průcha, J. (2012). *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání* (Třetí, aktualizované vydání). Portál.
- Průcha, J. (2015). *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru* (4., aktualizované vydání). Portál.
- Růžičková, D. (Ed.). (2012). *Jak si rozumět ve třídě*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Rýdl, K. (2003). *Inovace školských systémů*. Nakladatelství ISV.
- Skalková, J. (2007). *Obecná didaktika: 2., rozšířené a aktualizované vydání*. Grada.
- Smolková, T. (2007). *Dítě v úctě přijmout--: vzdělávací program waldorfské mateřské školy*. Maitrea.
- Strejčková, E. (2005). *Děti, aby byly a žily*. Ministerstvo životního prostředí.
- Vacek, P., Kraus, B., & Janiš, K. (2004). *Kapitoly ze základů pedagogiky: studijní text*. Gaudeamus.
- Vošáhlíková, T. (2010). *Ekoškoly a lesní mateřské školy*. Ministerstvo životního prostředí.

Internetové zdroje

Bažinka & Rozvišť. (n.d.). *Lesní dětský klub Větvík*. Retrieved June 19, 2025, from <https://www.bazinka.cz/vetvik/>

Cvrčková, L. (2018). *Lesní mateřská školka jako cesta k přirozenosti* (Bakalářská práce, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita). Theses.cz. https://theses.cz/id/vumllh/LMS_JAKO_CESTA_K_PRIROZENOSTI.pdf

Dušek, J. (2019). *Duše K - tentokrát o respektu k dětem a sebeřízeném vzdělávání s Janou Nováčkovou 12.5.2019*. Divadlo Kampa. Retrieved June 19, 2025, from <https://www.youtube.com/watch?v=k0Dlv1nng-w&t=7s>

Dušek, J. (2024). *Přirozená výchova dětí podle moudrosti starých kultur | Jaroslav Dušek - část 1*. ZNOVU SPOLU. Retrieved June 19, 2025, from https://www.youtube.com/watch?v=pEljClq_S2A&t=1504s

Kuo, F. E. (2010). *Parks and other green environments: Essential components of a healthy human habitat* [Executive summary]. National Recreation and Park Association. <https://www.nrpa.org/globalassets/research/mingkuo-research-paper.pdf>

Lesokruh. (n.d.). *Co je lesní klub*. Retrieved June 19, 2025, from <https://www.lesokruh.cz/kopie-z-klub/>

Pivarč, J. (2024). *Pedagogika s nadhledem* (1. vyd.). Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. <https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2024/02/Jakub-Pivar%C4%8D-Pedagogika-s-nadhledem-2024.pdf>

První krok. (2025). *Alternativní vzdělávání – kterým směrem se vydat?* <https://www.prvnikrokjeslicky.cz/>. Retrieved June 19, 2025, from https://www.prvnikrokjeslicky.cz/alternativni-vzdelavani-kterym-smerem-se-vydat?utm_source=chatgpt.com

Skokanová, A., & Lišková, E. (2003). *Environmentální vzdělávání, výchova, osvěta – teorie a praxe: Výběrová bibliografie za rok 2001* (Výběrová bibliografie, sv. 5). Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta – Ústřední knihovna. [https://knihovna.pedf.cuni.cz/zivpros01/enviro2001\(3\)v5.pdf](https://knihovna.pedf.cuni.cz/zivpros01/enviro2001(3)v5.pdf)

Pospíšilová, I. (2013). *Alternativní školství. Šance Dětem*. Retrieved June 20, 2025, from <https://sancedetem.cz/alternativni-skolstvi>

10.1 Přílohy

Souhlas s použitím a zpracováním informací z nahrávky pro účely výzkumu

Svým podpisem stvrzuji, že souhlasím s použitím nahrávek z focus group rozhovoru pro potřeby vědeckého výzkumu. Tazatel se zavazuje, že získaná nahrávka nebude poskytována jiným osobám mimo rámec bakalářské práce a výzkumu a bude použita pouze k výzkumným účelům, a to v souladu s obvyklými etickými zásadami vědeckého výzkumu.

V *Hana Anna Nováková*

Datum *10. 6. 2021*

Podpis tazatele

Jméno účastníka focus group

[Redacted names]

Podpis

[Signatures]

Anonymizovaný přepis rozhovoru focus group

S ponecháním parazitických slov kvůli někdy ne zcela přesné hodnotě myšlenek vyjádřeného. Během rozhovoru docházelo k častějšímu obsáhle popisovanému vyjádření, ve kterém je třeba zanechat i nadbytečné výrazy, aby se z nich dalo vydedukovat k čemu se respondent přiklání. Oddělil sem některé promluvy jedním prázdným řádkem pro lepší přehled čtení.

Moderátor: Tak jo. Tak je to vlastně bakalářka na téma Přínosy přírodního prostředí lesních školek, ale vlastně i těch alternativ nebo těch vlastně odnoší lesních školek a vlastně všech tady těch jakoby částí lesních školek v místě krajiny Olomoucka, takže to znamená, že vlastně má to široký působení a může to být i dál za Olomoucí. Cílem práce je poukázat na ty benefity a na ty přínosy přírodního prostředí. Ne úplně separovat, jak už jsme se předtím bavili, tu tradiční výuku od té přírodní, protože i z té tradiční se něco bere jako dobrý, ale říci si co to má za pozitiva, protože furt je menší procento lidí nebo rodičů, co dávají svoje děti do lesních školek. Je to zatím menšina, takže tak nějak to dostat do podvědomí. To byl můj záměr, proč píšu tuhle bakalářku. Říkal jsem si, že by bylo fajn, že čím víc lidí se baví o nějakém tématu, čím víc se to dostává asi do popředí a do toho prostoru zájmu a pak se to vlastně až to lidi přijmou víc a víc, tak jak třeba zdravá strava se teďka přijímá už jakoby všeobecně.

R1: Určitě můžeme sdílet tu tvoji bakalářku taky na facebooku. Škoda, že to nevyšlo před půl rokem, že třeba. (říká ostatním)

Moderátor: Jakože ono už jakýsi z takových bakalářek jsou, co sem koukal a baví se o tom, takže lidi si můžou říct, proč se ta bakalářka dělá znova a dá se říct, že bakalářky zkoumají věci, co spíš potvrzují co už všichni jako tak nějak tuší, že by mohla být pravda. Že vlastně v čem jako příroda má benefity, co jako dělá s lidma a tak. A vlastně vědci už to tak nějak potvrzují v průběhu, kontinuálně. A teďka ještě vlastně ty bakalářky jsou i od toho, aby i ty rodiče řekli, ten svůj nebo v tomhle případě rodiče z lesní školky k tomu tématu svůj názor. Nebo vlastně přímo z té praxe, jakože vědci něco potvrdili, ale lidi si říkají. No a tak jakože jaká je realita teďka a co rodiče. Takže mě napadá v úvodu Proč jste dali děti do lesní školky?(chvilku váhavé výrazy a ticho)..... klidně to může být, ta diskuse probíhá tak že, je to jako focus group, to znamená ohnisková skupina těch lidí co s tou tematikou mají nějakou vazbu a já bych do toho neměl moc vstupovat, protože sem jakoby moderátor nebo říká se tomu tak a spíš to usměrňovat, abysme se nebavili úplně třeba o zemědělství nebo tak.

R1: Dobře ještě k otázce o lesní školce. Může ale říct proč by dala dítě do lesní školky?

Moderátor: Jo jasně. To je jako i z pohledu vás jako lidí z praxe co jste k tomu i jen přičichli.

R2: Já mám teda v lesní školce už třetí dítě....

R1: Poznáš, kdo to mluví? Budeš dělat nějaký přepis podle toho?

Moderátor: Myslím, že to poznám.

R2: (pokračuje) A musím naprosto narovinu říct, že vlastně u toho prvního byla největší motivace proč zvolit lesní školku povinnost očkovat v případě, že bych zvolila státní školku. Takže my tím že jsme potom nechtěli pokračovat v očkování, tak vlastně ten výběr byl zúženej na ty lesní školky. Samozřejmě jako zásadním benefitem pro mě bylo, že právě v lesních školkách se nejčastěji nebo nejvíc klade důraz na respektující přístup k dítěti. Takže to pro mě bylo jako velkej plus. Já teda nejsem úplně přírodně založenej člověk, ale ta myšlenka, takže pro mě třeba průvodcování v lesní školce bylo přes zimu jako utrpení, ale ta myšlenka děti venku se mi líbí. Takže je tam několik, vlastně systémovej důvod, očkování respektive neočkování a jednak i to, že ten přístup bývá velice často v těch lesních školkách individuálnější a mnohem víc respektující. Samozřejmě jsou i výjimky a pak teda to, že to dítě je prostě venku učí se ty věci poznávat jinak, takže prostě, když se ve školce budou učit o ptácích a nezažije, nebude mít třeba už ten vjem. Takže tyhle ty tři věci se spojili v to, že já sem pak ani už u dalších dětí neuvažovala o něčem jiným než o lesních školkách, takže asi tak. Myslím, že to stačí.

R1: U nás to byla hlavně ta příroda. My teda jsme očkování. Děti jsou očkování, byť jsme teda v lesním klubu, který to umožňuje i dětem který očkování nejsou, ale u nás to byl pobyt v přírodě. To že sem chtěla, aby děti rostly venku, což mi třeba v těch státních školkách jako dost chybí jo. Mě děsí ty procházky dětí držící se lana na chodníku a dává mi naprosto smysl, že vyrůstají v přírodě, že lezou po stromech. Jsou to nejlepší průlezky, vlastně učí se všechno, co mají umět co se týče koordinace, ale i vědomostí. Vlastně poznávání přírody. To musím říct, že už v tom předškolním věku mají jako úžasný základy. I co se týče poznávání rostlin. Ví, co je jedovatý, co není.

R2: Ví, kdy je kopřiva pálivá a kdy není. Když je unavená, tak není pálivá.

(společný smích)

R1: Ale i když kvetou, tak myslím, přestávají pálit. Já musím říct, že taky občas koukám, s čím děti přijdou a co vlastně ví, a to sem teda zahradnice. Tak bych to tak trochu měla vědět a prostě jako fakt do hloubku, ví to a poznávají to a je to úžasný, jak si to jsou schopni ty moje děti zapamatovat. Když to prostě vidí a mají to přesně v tom terénu a není to to, že jim někdo někde ukazuje nějaký obrázky na nástěnce. Tady je to takovej doplňkový sortiment pro připomenutí. Ale jakoby jsou to ty vědomosti, je to ten rozvoj, je to to otužování. Prostě to, že potom nejsou tak moc nemocní. Přijde mi, že to je velký zdravotní benefit. I právě v takových těch obdobích jako je zima, kdy bývá hodně rým, hodně nemocí. Tak prostě nejsou zavření v nějakým vytopeným prostoru spolu a i když s tou nudlí u nosu

občas přijdou, tak to třeba často dobře dopadne, protože jsou prostě třeba jako venku. Nejsou v tak těsném kontaktu.

R2: Jestli do toho můžu vstoupit, tak mě se to strašně potvrdilo ve chvíli, kdy ten Teodor, ten prostřední přešel do indoorové školky na ten předškolní, respektive na ten odkladovej rok a děcka, který nebyly nemocný, tak ten rok sem je měla doma prakticky pořád. Samozřejmě bylo to způsobený i tím, že předtím byli neustálý lockdowny, takže se více obecně ta imunita strašně posunula u lidí, ale vlastně to byl rok, kdy já jsem měla pocit, že jsme snad prokletí, protože oni byli nemocný furt. Tak to jenom tak, jakože opravdu se potvrdilo, že ta imunita v indoorové školce pracuje jako jinak no.

R3: K tomu já teda udělám svůj vstup. Když teda tohle téma jsme otevřeli. Já mám osobní zkušenost jako rodič, že můj syn dost od malička trpěl respiračníma nemocema a poté, co byl v lesní školce, tak ještě prvního půl roku měl takový to než on se promořil s ostatníma dětma, ale mu ta imunita neuvěřitelně stoupla. Potom, přestože přišel do klasické základní školy indoorové, tak mu držela tak dobře, že až ve třetí třídě začal chodit nemocnej. Ale on jako úplně všechno přestál. První třída a druhá vůbec nic. První třída fakt vůbec, úplně bez čehokoli. Takže tady ten zdravotní aspekt je tam úplně jednoznačnej a u dcery jsem to měla nebo ještě pořád to mám teďka tak těžký. Že vlastně všechny děti padnou a ty moje děti jsou ty nejposlednější z posledních když už je fakt jako nějaká jakože školní epidemie. To rozhodně jako můžu potvrdit.

Moderátor: I tady ty historky a vstupy jsou skvělý, že se to vlastně tak plošně rozšiřuje jako pavučina ta tematika. To klidně vstupujte, co vás napadne, co je přínosný.

(všichni různě, jojo tak super, dobře,...)

R3: Tak za mě jako tam byli obě dvě hlediska, který jako řekly holky a jednak to bylo vlastně to, že jsem hledala prostředí s respektující výchovou a individuální jak říkala ...(R2)...a vycházela jsem z nějaké své osobní zkušenosti. Já jsem jako malá holka trávila prázdniny na chatě a měli jsme dost velkou svobodu a volnost u babičky, takže potom, když jsem měla absolvovat takovou tu státní výchovu v klasické základce nebo i ve školce tak jsem se nebyla schopná napasovat, takže je tam určitě i slovo který mě napadá, je svoboda a pěstění nějaké vlastně osobní zodpovědnosti nebo, prostě to slovo mi tam nějak rezonuje. Takže to byl jeden aspekt, kdy já vlastně celoživotně, díky tady těmhle prožitkům z krajiny a z přírody různě čerpám sama pro sebe a to sem chtěla hodně pro své děti, takže to bylo potom druhý hledisko, který hrálo velkou roli v tom, že vlastně jsem volila tu lesanku. Jednak ta respektující výchova i s tím důrazem, že se někdo s tím dítětem baví. Prostě je tam určitě jinej přístup, když je ta skupinka malá než když máš prostě jako třicet dětí i kdybys měl sebelepší vůli, tak potom už jako i s ohledem na

to že jsou tam vždy dva kantoři na určitéj počet dětí, tak chápu, že je spousta skvělejších kantorů i v klasických školkách, ale nemáš šanci vlastně se k těm dětem tak dostat, tak propracovat. V tomhle je to jinej přístup. Takže tyhle ty dva aspekty pro mě hráli tu stěžejní roli. A jak si teď říkal, že můžeme prokládat vzkazkama, který jako nejsou úplně navazující. Já to mám i jako ve svém prostoru jako průvodce. Je to moje osobní zkušenost s mým synem, kdy mi jsme s ním šli jako s předškolákem na logopedii a co je právě jako boží, tak nejenom, že ty děti to mají tím přímým prožitkem. Že když se učíme a probíráme já nevím, kobylky, žáby, nevím co všechno, tak oni to znají z té krajiny. Oni to mají nejenom tím vizuelem, ale skrz svoje tělo, že vlastně oni si nesmírně jakoby zjišťují svoji senzitivitu vůči vůním, vůči všemu jako jo. Já právě když on byl na té logopedii, tak tam seděla taková jako vstupní nějaká diagnostika a teď ona prostě zkoušela, jestli umí jako barvy. Ona mu říká, tak žlutá, co třeba je jako žlutý. On přemýšlel, ještě byl i trochu nervózní. Byl to jeho start a on furt nevěděl a ona říká tak co je žlutý. Tak je to přece úplně totálně známý, tak co je žlutý? On furt nevěděl, tak ona si říká, no tak jako z lesní školky, tak to bude asi úlet že. Jak ho viděla, tak přece sluníčko ne. A on prostě jí říká, no a jako sluníčko přece vůbec není žlutý. To je takový jako zlatavo bělavý, takový jako... Ale protože to byla inteligentní žena tak zachápala potom a kladla mu úplně jinak otázky a vlastně a pak se ho teda začala ptám na ty barvy. To, co znal právě z té přírody. A mě tady toto přišlo úplně geniální, protože vlastně mě tím rozkryl právě to, jaký to je, když ty děti jsou v té krajině každodenní. Nebo třeba jsme se bavili o ptácích a jednou jsme napodobovali let ptáka a já sem ve vzduchu máchala křídla a on říkal. No ale mami takhle ptáci vůbec nelítají. Oni přece chvilku letí pak roztáhnou křídla. Chvilí je stáhnou letí a pak je teprve zase roztáhnou a letí dál. Takže tohle jsou takový konkrétní věci s těma dětma, který mě hodně zastavili a hodně mě potvrdili to, že ta cesta je fakt skvělá a jedinečná a moc bych si přála, kdyby jako takhle trávili svůj čas a vzdělávali se takhle všechny děti. A když můj syn potom přišel do klasické základky tak pro něj nejtěžší bylo, že musel hodně sedět a ptal se mě a říkal mě. No prostě chtěl by jako být pořád spíš jako venku, že to měl to bylo potom strašně divný. Ale chtěl mít svoje kamarády v místě tam kde my žijeme, že vlastně, což je jako taky další věc, ale to asi není na tomhle místě, že on potřeboval cítit ty svoje kořeny. My jsme dojížděli, já jsem od Prostějova ze(šlo špatně slyšet). My jsme dojížděli, ta cesta trvala 20 minut a pro ně to bylo už hodně zdlouhavé. No a měl teda kamarády hodně ze školky ale cítil že tam máme kamarády, že chtěl ty kamarády vídat i sám a že je chce mít v místě tam kde žije. To je teda jen takovej podbod, možná vůbec né důležitéj.

Moderátor: Tak je hezký, že má sociální citění, co říkáš.

R3: Jo rozhodně, rozumím. Nevím právě jakým směrem to budeš ubírat.

Moderátor: Tak plošně. Zahrnul jsem tam třeba právě, že kladl sem si tam otázku jako Komenský, že jako tomu říkal dílna lidskosti jakože celkově výuka a tak a že vlastně někdy mě napadá jestli je tam charakter nebo výuka charakteru, kde je vlastně jakoby výraznější. Jestli třeba v tom přírodním

prostředí se formuje charakter líp než, vlastně teďka se mluví o nějaké technické degeneraci dětí, že mají plno psychických poruch a tak. Tak jestli byste k tomu měli také co dodat.

R2: Já si nemyslím, že to je zodpovědnost školky zrovna. Tohle je prostě podle mě něco, co musí nějakým způsobem jako vybalancovat rodiče, ale takovej ten přístup k tomu světu nebo vytváření nějakýho světonázoru. Zase jako nechci vůbec paušalizovat, jsou samozřejmě státní školky, který dělají různý výchovy ke ctnostem a podobný věci, takže není to určitě jako že všechny bych nechtěla házet do jednoho pytle. Ale jde už vlastně o to, že v té lesní školce si to dítě buduje nějaký vztah k tomu světu skrz tu přírodu, právě tak, že si jí podle mě pak víc váží nebo rozumí víc tomu chodu i jenom to prostý střídání těch ročních období.

R3: Prostě vnímá to dítě v lesní školce výrazně jinak, než v té státní školce.

R2: Už jenom tady ty prostý věci, jak prostě přechází podzim, zimu, jak pomalu přichází jako, už jak to cítí v tom vzduchu. To jako ve státní školce tenhle prožitek to dítě nemá. Jít mlátit do ledu kladívkem a podobný věci. A skrz tady tohleto pak podle mě to dítě vnímá tu přírodu úplně jinak. Pak skrze to vlastně i si může vytvářet nějaký postupně svůj světonázor a mám takový pocit že si pak i nějaký, způsobem víc váží té přírody a přístupu k ní i co se týče toho environmentálního hlediska. Neříkám, že ze všech budou ekologové, to jako asi ne, ale přinášet...

R3: ...Ty děti z těch klasických školek pokud tam pro tohle neměly ten prostor, tak oni žijou dost vyděleně z té krajiny.

R2: No jasně

R3: Pokud si vůbec neuvědomují, že jsme její součástí a jsem z toho šokovaná, že dost často ty děti vůbec nejdou ani do trávy protože už se dopředu bojí, že tam budou klíšťata. A to si myslím, že jsme dospěli do takové fáze, která je za mě až děsivá. Že se vůbec bojí dotknout té krajiny, té přírody abych náhodou nechytil klíště.

R1: Že je nebezpečná

R3: No, že je nebezpečná, ano ano. To že bych se umazal, tak jako nemůžu zkusit ani na ruky hlínu. Protože to je vlastně heslo lesní školky. Hlína není špína. Ty děti jsou takový bych řekla vedení až k takové sterilitě mě přijde

R2: jo

R3: Jo že vlastně to je tam taky takový jako zvláštní. Nechci to jako úplně hanit jo, ale dost často jsem se s tím potkala, třeba když sem šla s dětma, když byli malinký, do mateřskýho centra. Tam prostě byl

jen nějaký trávník a uprostřed nějaký strom a ty děti když se tam vrhli do trávníka mezi kytky tak ty matky je začali stahovat a já jsem zírala jestli jako sním či bdím. Jestli je to jako realita.

R1: Tady když je nějaká mrtvá žába, tak se na ní chodí měsíc dívat, jak sesychá, jak se postupně rozkládá a jak jí žerou a ten ježek loni, to bylo supr nebo je tam i nověj? (smích) Prostě to je jako zábava jo a všichni o to stojej, poznávaj to. Neřeknou ani, že to je hnus. Oni to úplně žijou, že ty housenky a tys jim vysvětlovala proč a že ten mrtvej ježek dává život něčemu dalšímu a podobně.

R2: Od toho je ta tradiční společnost odtáhla že, ale prostě oni to vnímaly i když se tam nesl nějaký odér, i když to nebylo úplně jako jo. Záleželo, v jaké fázi zrovna ježek byl, ale bylo to pro ně velice nosný.

R2: To bude chtít vysvětlivku do závorky potom
(smích)

Moderátor: Dalo by se říct, že tohle se dá uchopit, že praxe má největší přínos. Tohle je praxe, že příroda učí.

R2: A já to třeba беру i ze svého hlediska, že tahle školka, ta lesní školka dětem zprostředkuje něco, na co já třeba až tak v týdnu prostor nemám. Protože kterej rodič pak ještě, dobře deme do, parku když je hezky, ale pak už v tom pracovním procesu člověk odpoledne, zvlášť v zimě přijde za tmy, to už prostě nezprostředkuješ. Pak jsou na trávení i dny víkendy a...

R1: Ono to musí být, aby to takhle jako fungovalo na druhou stranu. Ten čas tady musí být nějaký jako strávenej. Tím, že jsou tu dlouho a jsou tu denně a vlastně to jako zažívají několik měsíců v kuse, tak se to v nich pak ukazuje. To sem chtěla dodat, zrovna včera se mě Čestě včera ptal, co s náma bude, když jako zanikne příroda, když zemře příroda. Tam už to jde do toho, neřekla bych úplně splínů, ale vlastně zkoumá to a klade si otázky, který jsou vyloženě environmentální, na to, že je teďka teda předškolák už šestiletý, ale že to v něm pořád dál jde tady ten základ. Že to umí pojmenovávat, ale zároveň s tím jako pracuje i takhle.

Moderátor: S tím mě napadá otázka, proč takový ti rodiče, co se rozhodnou pro tu tradiční výchovu, proč nezvolí tuhle? Nebo čím si myslíte že třeba, čeho se boje?

R3: jde i o finance, mi jsme měli velký zájem, ale když jsou ty ženy na mateřské a to školkové tady je a u nás bylo 7 tisíc, tak si to nemůžou dovolit. To je za mě jedno hledisko

R1: Pak je to náročnější, můžu ti do toho skočit?

R3: Jo povídej

R1: My jsme se o tom bavili s Tomem cestou, já jsem mu vysvětlovala, jak je to jako křehký subjekt. Jak vlastně tady když je kapacita 12 dětí. Tak z 10 se dá rozpočet uvažovat, že se nějak doplní, ale když klesnou další dva, tak už to prostě jako nežije. Není jako životný, protože ten rozpočet tady je de facto v tom, že rodiče se tady skládají na platy průvodců a vlastně musí to tady dotovat jejich, prostě nákupem nějakých materiálů, nějakou brigádou. Že se občas musí ten areál vykosit, kopřivy vyplít, prořezat a podobně. Doplnit písek a takový jako věci, že ono to není pohodlný ano.

R3: Není to jako jen do školky ze školky, ale je to náročná logistika. My třeba tady nemáme zdroj vody, takže nosí se každodenně 5 litrové barel. O ten barel se musíš nějak starat. Myslíš na to, že se každodenně napouští, musíš to sem dovláčet, musíš sledovat jaká je předpověď počasí na daný den. Podle toho dítě obléknout. Když máš zimu, musíš dát boty na sušáky. Je okolo toho dost práce a nemyslím si, že by byl každý člověk přírodní, ochoten toto ve zbytku svého volna, když se vrátí z práce, tomu obětovat. Což to si myslím, že je takovej ještě hodně důležitý aspekt, že to samo o sobě ta logistika a toto je dost náročný. Potom rodiče chystají svačinu na dopoledne, na odpoledne uvaří čaj, jako to, co je okolo, je docela fuška pro toho rodiče. A nemyslím si, že by to úplně každému chtělo, že to ti na tom musí fakt hodně záležet.

R2: Samozřejmě pokud to není školka přímo ve městě, tak pak jako logistika s dojížděním no.

R3: To taky, ano. A málo která lesní školka je v parku že, to je další věc.

R2: No právě.

R1: A plus k tomu ještě, že to je historický, ta síť školek, který máme jako za to standardní, o kterých se bavíme o tu jednu tu. Tak ta je všude, ta je vstupná a je jako první na ráně. Každému rodiči ví, že je to tam nejsnazší cesta. Že když přijde ten čas, zapíše dítě do školky a myslím si, že hodně rodičů neřeší ty varianty, že má na výběr. Ne že by nevěděli, že na výběr je, ale že se tím tak dalece nezabývají. Si říkají, znám ten argument jako my jsme tam byli spokojení, voni to taky zvládnou a že je to vlastně ztuží a že je to dobrý.

R2: My jsme v nějaké sociální bublině a my řešíme a chceme, aby se k dětem ve školce chovali nějak, ale drtivě většině rodičů, nechci říct, že je to úplně jako jedno jo, ale mají ty hranice toho jak se někdo může chovat k jejich dítěti vlastně posunutý a tlak to neřeší

R3: Oni to mají i oni sami, vlastně nepocítili tu potřebu sami, pak nemají až tolik respektující přístup. A pak nehledají respektující přístup někde jinde. A pro mě to bylo jako nepříjemný, že moje dítě se kterým si povídáš a se kterým vedeš fakt už jako ve třech letech debaty o smrti, že se najednou stane jako neviditelným průhledným, to za mě bylo nepříjemný.

Moderátor: Spíš mě zajímá ta skutečná jakoby

R3: Myslím, že v tý tradiční školce by nebyl ani prostor a tudíž ani vůle, aby si s nima někdo o čemkoliv povídal nebo jim cokoli vysvětlil, co se týče třeba vztahů mezi dětma, aby je učil vytvářet ty vztahy, znát sám sebe, svoje potřeby. To si myslím, že je úžasný, co todle nabízí tahle alternativa. To jsou pro mě hodně důležitý hodnoty.

Moderátor: To je přesah toho, jak se liší v tom, co není v rámci výuky.

R3: Já vůbec nevím, jestli je prostor pro to, že třeba děti budou mít sport a ty jdeš a popíšeš, ten a ten pláče. A teď se zeptáš obou stran, co se stalo. Myslím si, že v klasické školce kantor jde a paušálně to shrne on sám a ani se nikoho na nic neptá, teď to shrne podle toho, co vidí on v té chvíli, což taky nemusí být pravda, jakože to co ta chvíle ukazuje, jako jak vznikl ten konflikt a tím, že do toho zapojíš to dítě a dobře stalo se to a to, jako jednak mu řeknu, bylo by dobrý, kdyby ses omluvil, protože třeba ho to bolí anebo něco do toho můžeš dát, svůj vstup, ale hlavně ty ty děti vedeš k tomu, jak by ony sami v té situaci našli řešení. A to všechno zabere nějaký čas což můžeš realizovat, když máš malou skupinku dětí, protože čím větší skupina, o to víc různých takových situací. Pokud by tam bylo dost personálu, tak by to šlo, ale tím, že ten personál tam není v těch vícero četných třídách jako jsou tradiční školky, tak proto tam není ten prostor. A myslím si, že tohle je úplně další bonus těch lesních školek, těch menších skupin.

Moderátor: Teď mě napadla jen taková blbost. Že náročnější není jen jako údržba ale i údržba dětí.

R2: Ještě je paradox, že v tý státní školce je víc dětí, ale nemají to náročnější. V lesní školce průvodkyně musí obsáhnout od řešení konfliktů, po nabírání oběda a uspávání. Veškerý tady ty nekomforty těch dětí a neudělá to stylem, že řekne dítěti, co má udělat, ale opravdu s ním o tom mluví a tím, že je to všechno venku, tak je to o level náročnější. Nemůžete všechno vyřešit jednoduše. Jo jakože je to všechno paradoxně při menším počtu lidí všechno náročnější to průvodcovství. No a do toho zima, déšť, komáři.

Moderátor: To se ani nedá realizovat z pohledu té klasické pedagogiky, všechno tohle zaopatření

R2: No není no, není, tohleto je vlastně nebo...

R1: Tohle není asi problém klasického škol..tam je problém té instituce, která tomu nedává, není financovaná a ten personál si nezaplatí navíc. Že jí o to nejde, jde jí o zajištění určitý roviny a tím pádem ani ti pedagogové nemají prostor to dělat jiným způsobem. Oni do něčeho zajedou a jedou v tom co je a nemůžou si vydobít hele mi potřebujeme třetího, čtvrtýho, my bysme s nima chtěli dělat tohle a tohle, protože zase..

R3: Já vím, že v lesních školkách je to tak, že na 8 dětí má být, musí být jeden dospělej. Já vím, že takový nějaký limity budou i ve státní školce a tam si myslím, že je to jako posunutý. To by se musela asi změnit i legislativa. Nevidím do té klasické státní školky jak to tam je, to nevím. To je potřeba někde dostudovat. Předpokládám, že tam budou taky nějaký daný parametry.

R1: Tak třeba když mají atletický přípravy, tak musí být na 15 dětí jeden dospělý. Ale to je jako volnočasová aktivita a taky je nějaký pedagogický vedení

R3: Já si myslím, že když tam budou 4 pedagogové, tak to obsáhnou úplně jinak.

Moderátor: Já sem si k tomu dopsal, že teda děti z města jsou ochuzený o strašně moc těch nejenom vjemů, ale vlastně i nějakých sociálních dilemat, který nemůžou vyřešit tím správným způsobem. Protože oni si musejí poradit sami dá se říct. Že nemají možnost nějakýho dospělýho, kterej by tam byl. Protože takový velký množství nemůže ten dospělej obsáhnout a řešit každou situaci.

R2: Zase si myslím, že ne na všech těch státních školkách, ale v drtivé většině je hodně dětí na málo dospělých. V tomhle je v lesní školce ta výhoda a zvlášť tady. Nemyslím si, že je tam i tolik prostoru, toho řešit v tý státní školce.

R1: A potom to pokračuje ve škole že jo, ty děti jako nepřipravený sociálně úplně z těch interakcí, byť kvůli tomu se zavádí různý ty nutný předškolní rok že jo a tak. Tak nejsou na to vyzrálý a tam je to ještě větší kolektiv a pokrývá se ty služba na chodbě, aby se nedělo nic nekalýho. A pak se dohlíží jen aby se zabránilo tomu nejhoršímu, místo toho, aby se ty děti..vlastně není tam prostor pro tu skutečnou výchovu. Je tam jenom takovej ten strop jako kam už ne. Mě přijde že navíc tohle jakoby vůbec nestačí.

R2: A v tom já do toho já vstoupím, a to se nám neskutečně líbila myšlenka Waldorfu. Byl to jeden z důvodů, proč jsme se rozhodli, mimo to že nás tam přijali, a že teda půjdeme tam.Tak že se teda řešilo, že nejzásadnější, co se ty děti mají ve škole naučit jsou ty sociální dovednosti. To fungování v kolektivu, aby uměly si něco vykomunikovat, aby ty vztahy navázali. Musím říct, že oba kluci mají štěstí na učitele a že jsou schopni tyhle věci si i řešit a z mého pohledu bych tam občas měla nějaký výhrady, ale protože

přece jenom je ten Waldorf zatížen takovým staromódním přístupem, ale přesto je to něco jako co se snaží jako řešit více než ve standardních základkách.

(přišla další respondentka)

R4: Já sem chtěla jenom říct, že vlastně i rodičům kteří nechtějí nebo neuvažují, že by dávali do lesní školky, tak jim tam může šrotovat v hlavě, že oni jsou celý den venku a jsou i v těch mrazech, i v zimě a mrazu a dešti a že jim tam chybí ta zkušenost.

R1: Že jim tam chybí ta zkušenost, osobní.

Moderátor: Mě i napadlo, že i ve městě, nevím jestli takový ty městský dovednosti nebo kolik vlastně dovedností se dítě naučí i ve městě v rámci svého vývoje malého osahávání a tak různě jakoby smysly a kolik se toho naučí v přírodě. To si myslím, že taky na ty smysly, jak jsme se bavili na začátku ohledně toho, že to slunko není žlutý, že to asi vnímá hlouběji.

R1: To bych možná, nevím jak to mají ostatní, my teda bydlíme na vesnici, ale já sem s tím měla trochu problém v létě. Oni jsou zvyklí, že my jsme v přírodě pobíhali, když byly menší a pak samozřejmě ve školce tráví spoustu času, tak je ve městě trochu víc korigovat, protože oni mají tendenci ke všemu běžet, všechno zvedat. Tak jak jsou zvyklí tady zvednout šišku, tak tam budou zvedat vajgly, brčka, protože jsou zvyklí si na to sáhnout, prozkoumat to a tady v přírodě je to bezpečný. Vlastně mnohem víc než to město, který působí, že je špinavý, bakterie, občůraný rohy a nemyslím si že to jen jen můj ten a vlastně zároveň, co se jim tam nabízí žejo. Nelez po té fasádě, do kašny se nesmí, furt je jako takhle rovnat, protože oni to vlastně viděj a chtějí si tam na to, jak jsou zvyklí to poznávat, tak to tam chtěou jakoby...proto někdy možná děti z lesních školek můžou působit jako divočejší, že neznají pravidla, ale naopak to vůbec není pravda. Protože ty pravidla tady vodsud. Jako nás pak děti rovnají doma jak to má být, že to přece tohle je pravidlo, že to se nemá dělat. Oni jsou jakoby více tady v té přírodě jako musí být jasně daný, aby to bylo bezpečný a co můžou a co ne, ta svoboda je prostě daná nějakými mantinely ohraničení.

R3: Určení si, co je svoboda a co určení bezpečných hranic. My vlastně ty děti, aby se mohly svobodně vyskytovat v krajině, tak je nejprve naučíš pravidla. Jak se budeme pohybovat jako skupina. Zaprvé taky vysvětlíš, že se pohybuješ jako skupina, a to má taky nějaký své pravidla. Je to i něco jiného, než když jdeš sám se svým dítětem a potom jim dáš třeba máme systém čekacích míst, kde se prostě počkáme a jakmile jim dáme signál. Že je jasný, že vyjdeme tady vodsud a tam kde je ta červená cedule, tam se počkáme a tam oni si můžou doběhnout sami. Potom se domluvíme, kam jdeme na výpravu a jdeme dál a poté je další čekací místo třeba most anebo se dopředu domluvíme, co bude tím dalším čekacím

místem. Anebo se vracíme z výpravy, jsme tady za sluneční horou a co je úplně boží. Zaprvý, že jim věříš a ty jim můžeš věřit a my jako skupina jdeme jednou stranou a někteří, a to je pro ně prostě úžasný zakoušet, že jim řekneš, jestli chceš, on si to sám řekne. Můžu jít sám? Úplně jinou cestou, která jim v jejich věku přijde daleko větší, než je to tady malinkej kousíček a řeknu jasně můžeš jít sám, potkáme se na mostě a tam my se pak i potkáme. To je jenom, co se týče pohybu a pak je spousta dalších jinejch pravidel, třeba když chceš vylízt na strom, zeptej se nejdřív dospělého, aby věděl, byl v zorným úhlu. Tady mám dítě jde na strom a musím si ho pohlídat. Domluvíme se dopředu, kam to dítě poleze, do jaké výšky. Je to většinou do výšky ramen dospělého. To je takzvaná práce v lesních školkách s bezpečným rizikem. To sem chtěla říct taky ještě, že je hodně důležitá věc, která si myslím, že v klasických školkách nejde a je to jednak tady to lození na stromy, potom je to práce s reálnejma nástrojema. Používají se kladívka, děti se učí, je jedno, jestli jsou to kluci nebo holky, ono to baví všechny, zaťukávat hřebíky. Učí se pracovat s pilkama a učí se nejprve se škrabkama a později už pracují běžně předškolák umí perfektně obratně pracovat s nožem. Což běžné děti neumí. To je to bezpečný riziko, kde mají možnost si to v krajině zakoušet a stojí to na pevných základech naučenejch pravidel, kdy ž se to jednotlivěma krokama naučí. To si myslím, že je taky velkej bonus tady tohle systému jako vzdělávání.

Moderátor: Takže je lehčí takový to, když jde člověk z bodu A do bodu B s dětma, tak že třeba ve městě tam vstupují subjekty, který člověk asi úplně neovlivní.

R3: No tam je to více nevyzpytatelný, tam by to nešlo. A ještě jak říká (R1) , tak já sem to měla zkušenost, že ty moje děti, to šli také prozkoumat a musela jsem je strašně dlouho pak..(smích), ta krajina městská je úplně jiná. To bylo úplně stejný, že nemůžou si zvednout krásnej kamínek, kterej se jim líbí nebo utrhnout kdejakou trávu, zvláště na ruku jo (smích), prostě hrozný jo.

R1: A nebo lízt někomu přes plot, to je samozřejmě pořád.

Moderátor: Mě napadlo, že ve městě je i víc pomůcek. Jak se používají takový ty výchovný nebo takový ty, jak se ve výukách používají různý pomůcky, třeba ta kostra na poznání. Tady je teda dobrý, že se využívají reálný nástroje. Že to je vlastně výhoda. Takový přínos to je, není potřeba speciálních pomůcek a že jsou tady takový ty reálný věci, že až každej vyroste, tak je naučenej, že to nemusí obměňovat za nějakou hračku, ale vlastně už umí i s nožem, který používá i v dospělosti. Samozřejmě i s jinou mírou.

R3: Samozřejmě, to se nakouslo téma, jak je to u dětské imaginace, kdy tady hrajeme pohádky s minimalistickejma přírodníma prvkama, který učíme. A to je taky téma co všechno může být klacek jo.

I při té fantazii a pěstění imaginace fakt kdejaký klacík se jim promění jako loutka, jako skřítek, může to být suprový. Tak to je další věc, která tady v tomhle prostoru funguje.

R1: To je taky potřeba říci, jak dlouho to trvá, to není jakože je to tady a pak to odhodím. To se musí domů. Máme sbírku klacků doma a nedej bože jim to vyhodit a to se prostě vláčí všechno, to je nezbytný. To se brečí, že se to tam zapomnělo a musí se pro to vracet a podobně jo.

R2: Ještě v souvislosti s tím nožem, kterej padl na konci. Lesní školky, myslím, že drtivá většina z nich učí i k téhle nějaké manuální zručnosti. Nevím, jestli v některých státních školkách dají dětem pilku, aby si nařezali dřevo. Tím si nejsem jistá a tady to funguje.

R3: To je ta práce s bezpečným rizikem.

R2: Ve státních školkách občas někde najdeme, někde si něco nakrájet jako normálním nožem i tady tyhle věci jdou do toho. V Sofise jsme tenkrát měli takovou tu brusku elektrickou a vytvářeli jsme s dětma takový jako křesílko nebo jak to říct. Ono každý to dítě nějakou tu část obrousilo. To bylo taky super, učit je nějaký ten proces. To mě třeba vede trochu k tomu Waldorfu, kde si třeba teďka nejstarší syn vytvářel štít a meč, na rytířskou slavnost. To jsou takové věci, který ne ve všech státních klasických institucích zafungují.

R3: To je taky pravda. To tady taky může udělat svůj meč no, to je pravda.

R2: I morenu, že jo

R3: Hm, morenu si taky dělají svojí.

R1: My máme i tu zkušenost právě v tom, že mám domškoláky a chodí do podobný komunitní školy, která vlastně navazuje. Která je taky klubem vlastně, jsou tam školáčky pár, ale jsou tam i starší děti, který jsou vedený v individuálním vzdělávání, takže vidím, jak to může pokračovat. Jak to může navazovat a naopak znám i, nejsou to moje vlastní historky, ale viděla jsem i příklady, kdy ty děti jsou tak jak si říkala. Nikoli nezbytně, ale jakoby uzavře se to předškolní vzdělávání v tomhle prostoru a teďkom velice těžce někdy můžou do té školy, ale vy s tím máte vlastní zkušenosti, ale jiný možná. Já si pamatuju ty příklady, kdy ty děti z toho byli hrozně smutný a těžko se s tím jako srovnali. A pak se to jako vystejnilo, nějak si to jako zpracovali.

R3: S tím přechodem do klasické státní?

R1: HmHm (souhlas)

R3: Jakože jsou tak přirození a vytrvalý, že spíš já sem s tím měla problém, než moje děti.

R2: Ono i na tom Waldorfu tenkrát kantorové říkali, on je z lesní školky že? A my no. No je to poznat no.

R3: Na základě čeho (oslovení R2), asi nebyli konkrétní že?

R2: Já si myslím, že jim možná trošku nevyhovovala ta energie. On byl takovej, i taková ta expresivnost. Já třeba, v souvislosti s tím mrtvým ježkem a s tím co se vnímá a nevnímá jako hnus. Vlastně ty děti z lesních školek mají hnus zakomponovej jako ne nutně něco negativního. Že to prostě takový, jsou schopný být expresivní v takovém jako naturalistickým směru, že to je občas pro ty uhlazený státní instituce, že to vnímají hodně jako negativně. Byl vlastně expresivní i v té hře a velice často tam byla smrt a podobný věci, ale nebyla tam myšlená jako negativní věc ta smrt.

R1: Oni to mají vlastně úplně v pohodě.

R2: Současně musím ocenit u toho prostředního syna učitele, kterej neustále podniká. Myslím, že studoval rekreologii, neustále podniká a ty děti jsou opravdu hodně často oproti ostatním třídám venku. Teď vlastně v průběhu června jdou už několikátý výlet a fakt se snaží, aby ty děti poznávali skrze prožitek. To mě přijde jako úplně super. Ale není to teda standart.

(Přišla další respondentka)

Moderátor: Jde o to, že dělám bakalářku na téma přínosy přírodního prostředí lesních školek nebo těch alternativ, oproti nebo nějak tam poznamenávám postoj města a výchovy, jak by se mohl lišit a tak, a vlastně tady v té krajině Olomoucka no. Kdybyste měli nějaký zkušenosti o tom, co se bavíme, co jste teďka zaslechly, tak můžete.

R5: Já nemám srovnání jo, nevím jak to funguje ve městě. Takže nevím, jak by to fungovalo jako tam.

Moderátor: Nemusí to být srovnání, jenom co třeba přínos, co se vám zdá, jaký přínos nabízí příroda. Nebo co si myslíte že je přírodou.

R5: Tak to není potřeba říct jo, protože kdysme seděli živí v zaprděné třídě pořád, tak je to jako

R2: Doslovně jo?

R5: Doslova zaprděné (smích). Úplně fantastický je, že to není tak, že by měli obrázky motýlů. Teda oni je maj. Ale že by měli obrázky jenom motýlů, ale oni ty motýly doopravdy vidí. Což je, ale taky jako obrovská věc. Kluci umí vyjmenovat stromy, což se nestane, když budu sedět ve třídě nebo ve městě. Můžou jít do botanické zahrady, stává se to ve školkách? Ne. Prostě tam se chodí až na gymplu, že jo.

Takže ten kontakt s tou přírodou je reálný, není to, že si říkají odtud, ježíš to je krásné. Tak že si vlastně všechno můžou ošahat, oni si hrajou s blátem.

R1: Malujou

R5: No malujou blátem, obtiskávají otisky

R3: My jsme to dělali cíleně. Cíleně s různýma médiema.

R5: Že mají ty přírodní materiály. Že tu prostě pěstovaly žáby z pulců. Já si myslím, že tohle je daleko kvalitnější než, aby seděly ve třídě a učily se písničky

R1: Ale tady se taky učí a dost pěkný

R3: To je taky dobrý podotknout

R1: Oni nejsou o to ochuzeni, oni znaj tolik. Tady se vychová i tradiční písničky, hodně písničky o přírodě, ale o různých to, co je ta klasika navíc, tak tady je taky zvládnutý a umí to velice dobře, Čestmírek si tak, já s ním nezpívám moc, on nás k tomu občas vyzívá a má rád, když se připojíme a díky Bohu to znám, ale on nosí domů písničky, co se bude zpívat. A zpívá si i sám, když něco dělá.
(chvíli šum, přes který nejde slyšet, co se říká)

Moderátor: To, co se učí tady není jen takový to memorování, jak je známé v tradiční škole.

R5: Jo no jasně že jo.

R1: Rostou houby, tak se jde na houby, když se ví, že rostou. Takže se učí houby. Je to tomu opravdu přizpůsobený a k tomu věci, co tu bývá, písničky o houbách, když to řeknu takhle.

Moderátor: A ještě mě napadla fantazie. Myslíte, že ji mají děti výraznější tady než mezi čtyřma stěnami

R5: Já myslím, že tady v lesních školách jsou děti kreativnější. Si myslím. Já zas strčit děti do obyčejné se mi nějak nedaří. Že mi přijde že mnoho škol dělá, co se má dělat. Ale tím, že se nebojí pracovat s materiálem, pilkami. Oni si staví domeček na zahradě, jako doslova. A to si myslím, že by je nenapadlo.

R2: Kdyby si je dala na Waldorf (řečeno vyzývavě a pak smích). Třetí třída teď bude stavět domečky. Já si myslím, že co se té fantazie týče, tak hodně záleží na konkrétním dítěti. Mám takovej pocit, že i když všichni tři kluci byli v lesních školkách, tak každý má jako jinej typ kreativity a fantazie. Třeba ten nejstarší, nebo vlastně i od (oslovení R5) kluci jsou hodně pohybové, oni mají ten prožitek hodně pohybově založenej. Pak jsou ty děti, který to mají zas jako, že jsou v tý svojí hlavě a v tom svém světě a tam si myslím, že potom i záleží. Kdyby potom třeba i takovýhle dítě introvertně založený šlo do státní

školky, tak potom záleží i na té konkrétní školce, že by to nemuselo být úplně zahubený. Protože přece je to jen o nějakým vnitřním prožívání toho dítěte, že i takovýhle děti můžou fungovat v té státní školce, pokud natrefí na nějakou jako fajn instituci. Ale určitě ty lesní školky tu fantazii rozvíjejí víc. Je spousta dětí který, já mám třeba kamarádku, co dělá asistentku ve státní školce a má tam spoustu dětí, který mají tu fantazii taky hozenou do nějakýho toho vnitřního světa a třeba v tom našem prostředí ta státní školka nebo ta Waldorfská školka tu fantazii v tomhle směru nezabila jo. Dál se převlíká do kostýmů a žije si svůj vnitřní svět, kdy je nějaký padouch nebo něco. Takže strašně moc si myslím, že záleží v tomhle směru i na tom dítěti. Ale lesní školky to určitě podporují a myslím si, že víc. Ale hlavně i co se týče toho pohybovýho, co tady můžou ty děti zažít. V té státní školce to takhle nemůžou vyventilovat, tam toho pohybu nemůžou mít tolik.

R5: Já si myslím, že nemůžou lozit po stromě. To musí být těžký nechat je tady (myšleno ty “městské” děti). My jsme domluvení, že na stromě jen do výše ramen a ještě se vždycky musí zeptat.

R3: Ve státní školce si nemohou užít ani dost místa.

R1: Tam mnohdy zažila jsem, že přijdou na hřiště a že nesmí na průlezky.

R5: Já si myslím, že to je špatně. To musí být šílenství.

R2: Já si myslím, že ten jejich přístup pramení i z toho, jak moc jsou omezený tím, co těm dětem můžou dovolit i z toho systémovýho pohledu.

R1: Ano, to neříkám, že je osobní nějaký selhání, prostě jsou zastopovaný a pak ty stopky dávají i těm dětem a tady ty děti, těch stopek tolik nemají, oni se naučí pravidla a naučí se s nima fungovat a oni zjišťují, že jim to pustí pro ně tu svobodu a to, že si to můžou řídit sami. Já bych chtěl jít tam tudy a můžu se na tom domluvit a budu vyslechnut. Ale v té státní školce je častěji to ne a ne a ne a pak už to dítě nejde po desátý.

R2: Ty můžeš i nějaký to zranění mít.

R1: Žádný nebylo, my jsme to řešili (nadneseně a smích)

R2: Že si řekneš, tady Flori spadl a praštil se do hlavy, tak já tu informaci jako vezmu, ale dokud nezvrací a neusíná mi, tak to člověk neřeší že ano. Nevím, myslím, že ta míra té útlocitnosti je u těch lidí..že i jako u lidí, kteří jsou útlocitní by asi ta lesní školka nebyla i z tohohle hlediska. Tomu dítěti se může něco stát, je třeba ho ochraňovat, opatrovat. To vlastně pak i limituje ty učitelky ve státních institucích. Kde by mohly být popotahovaný za spoustu drobností, nad kterýma my bychom tady mávly rukou. Což taky vlastně je.

R1: Někdo už říkal, že nebojoval i když se jim podařilo program nějak nastavit, probouvat, co bylo pro ty děti dobrého z téhle pedagogiky, tak naráželi vlastně na odpor těch rodičů. Kteří tomu nerozuměli, a to množství už je velký, aby se zase doladili.

R2: To je ten princip toho, kdy jsou rodiče schopný řešit, že učitelka nepohlídala že dítě má mokré legínky nebo něco. Takový to jako že dítě zažilo menší komfort s mokřýma legínkami. Tak jako jasně, pokud si toho tady někdo všimne a dítě se převleče, tak jako fajn, ale prostě zažilo si diskomfort, mělo mokré legíny, ale ve státní školce může rodič jít a tu učitelku vyloženě popotahovat, že si mezi 30 dětma nevšimla že Tomášek má mokré legínky. Myslím si, že přijímáme i ten diskomfort dětí jinak. Případně, nejenom ty zranění, ale i z téhle stránky.

Moderátor: Takže děti nechcú dávat do lesní školky, protože se i zašpiní?

R5: Ano, ano. Třeba já mám kamarádku, která vůbec nechápe moje názory na to, jak vychovávat děti. Má holčičku a všechno je dokonalý a má ty krásný šatičky a chodí do té nejlepší školky a bude chodit do té nejlepší školy. Já si nemyslím, že ty děti, že to je jejich, že by jim vadilo, že mají mokré boty. Že to je něco, co je naučí rodiče.

R3: Jde to vidět už jenom když naprší a jdeme parkem. Kolik rodičů řeší že v parku chce dítě projít louží, když nemá gumáky. Řeknu dítěti oukej, ale asi budeš mít mokré boty. Ale je to tvůj rybíz, tvůj problém. Ty s tím pak půjdeš do města nebo někam. Řeknu mu třeba, že nás čeká ještě nějaká cesta, ale ať si s tím poradí. Má mokré boty, jeho problém. Je to vidět i na takové drobnosti, když chce dítě projít kaluží.

R3: Jaká byla otázka?

Moderátor: Řešila se fantazie nejdřív, ale pak jsme se dostali až sem

R3: Je super, že to nahráváš.

Moderátor: Ale je to super, jo. Mě k tomu napadlo, kdyby si teda dítě mohlo zvolit prostředí nebo možná nějakou formu výchovy, tak by volilo a chtělo objevovat a lézt.

R2: Ale né všichni. Protože některý děti už od půl roku, když se začnou plazit, mají od té maminky doktrinovaný, ublížíš si. Tohle nesmíš, ušpiníš se, a to dítě pak nechce.

R1: Možná to nemusí být ani tím. Víím, že jsou některý děti, který jsou třeba i jiná tělesná konstituce a není jim v tom venkovním příjemně. Nemají, já nevím, tolik tělesného tuku. Nejsou tak odolní a vyhovuje jim víc ten ohraničený, potřebují se rozvíjet trošičku ze začátku jakoby jiným způsobem a v jiném prostoru a vlastně jim ta ohraničenost víc vyhovuje nějakýho toho vnitřního. Znáím maminky,

který říkaly, my jsme zkoušely a prostě nebylo to. Pak můžeme říkat, jestli to jde od té maminky nebo od dětí, ale vlastně tam touha maminek byla. Maminky chtějí děti v lesních školkách a navzdory tomu to není úplně pro ty děti.

Moderátor: Takže by preferovali víc klasickou školku než lesní?

R1: Tam jde o to, co si představí pod tou klasikou, ale třeba v zimě víc dětí komfortnější prostor uvnitř. Děti jsou různé, ale těžko posuzovat, čím to je. Ale taky jsme to zažili. Zažilas tady? (myslí v daném lesním klubu)

R2: Ta maminka od té holčičky, ona tam měla staršího brácha a ta maminka velká sportanda a i výbavu měli. Jak se říká není špatné počasí jenom špatné oblečení. I tu výbavu měli super, ale fakt to nefungovalo a ta maminka hodně chtěla, aby to fungovalo.

R3: Někdy je to zkrátka a dobře opravdu v těch dětech. Ty děti to tak furt nemaj. To jim nemusí být ani nijak zprostředkováno, ale ty děti to nemaj, s tím nic nenaděláš.

R6: Já teda musím říct, že my slýcháme o výuce a musím říct, že to strašně záleží na počasí. Když je zima, tak Elenka, Já nechci jít do Větvíku a tak. A když je naopak teplo, tak já nechci jít jako tam. Takže hodně záleží i na tom počasí. Z těch dvou variant ví, že tam je to třeba komfortnější.

R1: Si to může napsat a pak si vybere, dnes jdu tam! (smích)

R6: Ne to nemůže.

R3: Se podívá na předpověď víš do mobilu

R2: Mami, mami, zítra Větvík, zítra by to šlo
(smích)

R1: Je fakt že to počasí má vliv. Nemůžeme si říct, že děti jsou happy. Jsou dny, kdy se změní tlak nebo je blbý počasí a všichni se sejdou a teď to tady ráno stavíte na nohy, protože se všichni sejdou v nenáladě. Nebo velká část, já dneska nechci.

Moderátor: I tohle jsou zkušenosti, který odkoukali od starších nebo od dospělých?

R3: Ne, to je úplně z reálu. Kdyby si tady s náma byl, tak budeš vědět, že mínus 5 je hranice. (smích)

R1: Vstaneš ráno a teď se máš jako oblíct a řekneš si, i jako dospělej, tyjo v tomhle se mi nechce bejt. A ty děti ví, že je tam čeká celý den.

R2: To oblíkání je velkej oprus pro všechny zúčastněné, jak pro ty děti, tak pro ty průvodkyně.

R1: Třeba v tomhle je zase ten limit, nebo limit. Vy to vždycky nějak zvládnete a pak si to akorát postavíte na nohy a když je odpoledne vyzvedávám, tak oni to zpracujou. A vlastně překonat tu nevůli, která je si myslím, přirozená. Když už je, jak říkáš nějaká hranice pro ně, nějaká velká změna počasí, nějaký propad.

R3: Určitě jde i o okolnosti, tady ten diskomfort, to počasí. Je to hodně, že je jenom tak něco nerozhází potom i v životě. Myslím si, že to je taky hodně důležitý potom pro život.

R2: A pak si vybere jiný víčko na pastě

R3: Co, že ji to rozhází?

R2: Nevím úplně cokoli. Jiný víčko na pastě, jiná kostička lega ve Venomovi.

R3: Ale to si myslím, že je typický pro děti v předškolním věku. Oni jsou zvyklý na ty detaily, to jsou jejich jistoty to, co se opakuje. To není, že by to byl nějaký projev autismu, ale prostě je to tak jako. Oni to potřebují, oni se ničeho jiného nechytají.

R2: Budujeme nějakou odolnost a pak je vlastně nějaká kostička dost, detail a všechno se zhroutí

R1: Odolnost je opravdu srovnatelná, třeba když se bavíme o tom počasí, tak se naučí odolnost v něčem jiným, ale prostě v tom počasí a pak je fakt, že jiný děti... Máme jít na procházku a děti z těch ve srovnání z té klasiky jsou častěji takový ech mě se nechce, vždyť je tam škaredě. Ti naši jsou nahacovaní. Však vždyť tam jenom mrholí, není mínus 5.

R3: Já si myslím, že to může potom obecně vyjít v dospělosti v aktivního člověka. Protože ten diskomfort je učí hledat řešení. Mám diskomfortní situaci a on ví a my je to učíme. Říkám dobře, tak když zůstaneš zatuhlej, tak ti bude zima. Ale když začneš běhat nebo si najdeš jinou činnost, aby ses pohyboval, tak ti bude tepleji. A takových věcí je spousta. Učí je to s tou situací si umět poradit a aktivně ji nějakým způsobem čelit. To si myslím, že je i pro život zapsaný taky hodně důležitý.

Moderátor: Že je to vlastně tak neneguje ne? Jak jsme se bavili, některý děti, tím že to je asi naučený, že to tak nevnímají jako klasický člověk, že prší, tak se nesmí ven. Ale nevnímají to jako něco negativního?

R3: Určitě ne, v dešti se nejlíp směje

Moderátor: No právě, že si to dokážou užívat.

R3: Já, když jdu do práce, tak si říkám. Ty brd'ó, tak to bude jako chrstat celej den, tak to je masakr a vlastně aktivizuje to nějakým způsobem i toho průvodce. Pak tě napadne tolik aktivních věcí, abyjsme to zvládli, že paradoxně ten den je úplně boží. A možná zaplněnější než kdyby to počasí bylo jiný.

R2: I v souvislosti s tím, že je to v přírodě, tak to dítě dostává informaci, že déšť je dobrej. Že nám může být, sice nevyhovuje, ale že je potřebnej a žádoucí pro tu krajinu.

R3: To je právě to, že to je ta nevydělitelnost té krajiny. V tom městě si řekneš, no prší, tak to je fakt hnus, to je opruz. A tady my jim říkáme, no jo, ale vždyť se podívej, tak je potřeba. Aby když máš jaro, aby nám rostly rostliny, je potřeba aby pršelo, je potřeba vody, to je pravda. I tady tahle rovina je hodně důležitá.

Moderátor: Tady se to prolínalo furt dokola, třeba myšlenky na sebevědomí, jestli si dělají vlastní úsudek, takže se asi nenechají ani tak rozvykat. Aji tím že zakoušejí, když jsme u těch materiálech...

R3: Znají víc sami sebe, rozhodně, a oni jsou víc ve svém těle a potom se učí ty situace v sociálních vazbách zvládat a ty je to učíš, tak oni taky za sebe víc poznávají a znají potřeby sebe sama. To rozhodně jo.

R1: Znají své hranice.

R3: Znají své hranice, jojojo ano.

R1: Že prostě ti lezou, odřou se. Ví, co ty věci obnáší. Práce se svým tělem. Práce se svou psychikou.

Moderátor: Že se nenechají tolik zvykat?

R1: Jo, protože pak nejsou tolik řízený nebo tolik řízený v tom smyslu, že jim někdo jenom určuje.

R3: Úplně do toho dávají svoje osobní chování.

Moderátor: Jestli jako svobodná hra nebo celkově tady je větší prostor pro různé vyjadřování sebe sama. Jestli je v tom taky dost výrazná hodnota pro ty děti. Jakože svobodná hra v tý městský..

R2: To je socializační záležitost svobodná hra. Člověk vybírá a volí si ty role a rozvíjí komunikaci, vede pokud je trošku dominantnější. To je obrovská socializační

R1: Kdo komu co, tam vzniká

R2: No, ano. Vyřešit právě, vymyslet, jak něco vyřešit. To je úplně když jenom kopou díru do pískoviště a chodí nabírat vodu a každé má nějakou úlohu a kolikrát už si ani neříkají, kdo co bude dělat. Automaticky začnou nějakou činnost a každé si přirozeně rozdělí, co dělá. To je úplně super. I tak banální věci jako vykopat díru a zaplnit ji vodou v pískovišti.

Moderátor: Si zvolí vyjádření toho, jak to vykonáš tu aktivitu

R2: Jeden promýšlí, kde bude ve hře ostrov a podobný věci. Druhé chodí pro vodu.

R3: Tak hlavně tu mají neomezené možnosti, v té školce, v té uzavřené možnosti tam mají omezené a tady si můžou vybrat z čehokoliv, dělat cokoliv.

R4: Tam mají hlavně hodně řízené volné čas. Tam mají jasně daný, kdy si můžou volně hrát, a to je předtím než začne to vyučování a potom co skončí. A mezi tím je to hrozně řízený. Ten prostor, co oni můžou dělat, tak tam vlastně není no. Jestli je tam volná hra, tam moc jako neprobíhá.

R1: To možná není vůbec k tomu, ale jak jsme byli, jak končila ta jedna skupina a my jsme byli na oslavách Johanky, na oslavě narozenin. Uzavření, Flory tam byl? Ne Flory, Dany a jak si říkala, jak je to úžasný, že ty děti spolu dlouho nebyly. To bylo po nějaký době a jak měli úžasnou tu souhru, jak byli furt sešraní. Během chvilky se zase zapojili i když už byli každé jako jinde. Tak se zase sešli. A u těch malých dětí to je, jsou třeba tři, čtyři měsíce velice dlouhá doba. A oni najednou tam kde skončili, tam začli a my jsme se tam o tom bavili a říkali že seš úplně šťastná, jak vidíš, jak to v nich pořád je. Tys to pozorovala asi nejvíc, jak to v nich probíhá. Ale toto je věc možná, záležitost kolektivu celkově, asi ne úplně přírody, ale možná když je kolektiv menší, tak oni jsou víc motivovaní nebo stržení.

R3: Mě se líbilo, sem se ptala (oslovení R6) proč se rozhodla pro tento náš kolektiv. A ty si říkala, že se ti líbilo, že je tady tak málo dětí, ale bude lepší, když to řekneš ty. Jestli si vzpomeneš. Abych nevrátila do něčeho.

R6: Já už nevím, co sem chtěla říct.

R3: Tak to řeknu já za tebe. To jsou právě ty myšlenky, co utkvívají v těch druhých. Říkala si, že se ti líbilo, že je tu méně dětí a že se bude muset holka vyrovnat i s dětma s vícero a s pestřejma charakterama.

R6: Musí mluvit i s těma, se kterejma by třeba z té větší školce vypnul a našla by si tam svůj kolektiv, tak tady s nima musí nějak interagovat a najít společnou cestu, Jak spolupracovat.

Moderátor: Což spadá do té sociální stránky

R3: No jasně, určitě

R1: Tady nemají možnost říct o někom, ten je nějaký a úplně ho vyčlenit i když to se taky může dít, pokud je to někdo, kdo není úplně schopnej, ale pracuje se na tom, aby to tak nebylo.

Moderátor: Ani není nutný, aby bylo strašně moc pravidel. Ty děti si dokážou koexistovat i ve vzájemným soucítění bez toho, aniž by se jim řeklo tohle se nesmí nebo je to možný?

R3: To nejsou spíš pravidla, to je pěstění těch sociálních vazeb a utváření, že to je něco, čím ty je provázíš. A pak už je to přirozený. Ty řešení potom velice rychle přebírají a čerpají

R1: Ano

R3: Samo o sobě si myslím, že by to nevzniklo. Zase záleží, s jakým chladem, to který dítě přichází ze své rodiny.

R1: Pravidla jsou důležitý, protože když vidí, že to sdílí všichni. Že platí pro všechny a těžce nesou, když někdo pravidla porušuje a nerespektuje. Ale ve chvíli, kdy vidí, že pravidla respektuje celý kolektiv, tak je to ještě více stmeluje. Tady ty pravidla musí být, jak jsme si řekli na začátku, ale nejsou utažený. Jak říkála (R3) ten bezpečnej prostor, oni si pak můžou dělat to a to. Ještě je to spojuje, že ví, že ten kamarád je zná. Ví že ho s klackem nemá praštit a nějak si důvěřují a znají se v těch situacích. Ví, že jsou i situace, když bude dělat něco, že ho s tím možná majzne a zapomene na ty pravidla. Že když půjde moc, že už se třeba vnímají i tak, že se...

R3: Že by ho až moc majznul klackem?

R1: Že půjde a....

R2 odchází

(Hodně velký šum)

R4: Taky je hodně důležitý, pravdě, že ve státních školkách jsou většinou špatně nastavený. Tam se většinou učitelky ozvou, že třeba začnou děti korigovat v momentě, kdy je jejich vnitřní pravidlo porušený, ale ho tomu dítěti předem nedali.

R3: To je dobrý, to vidíš z toho rodiče ze státní školky, co my nemáme tu zkušenost.

Moderátor: To je super no, jaký vnímáme ty rozdílnosti státních školek a lesních. Super. (ještě sem požádal o podpisy dvě respondentky, poděkoval ostatním a rozpustil debatu